

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Martina Frídová

**Motivy a očekávání zahraničních jazykových lektorů při výběru
České republiky**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Radka High

Praha 2016

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí své bakalářské práce Mgr. Radce High za odborné vedení práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 20. 6. 2016

.....

Martina Frídová

Název bakalářské práce:

Motivy a očekávání zahraničních jazykových lektorů při výběru České republiky

Abstrakt:

Tato bakalářská práce se zabývá motivy a očekáváními zahraničních jazykových lektorů při výběru České republiky v souvislosti s procesem jejich akulturace v českém prostředí. Cílem práce je identifikovat motivy a pozorovat faktory, které ovlivňují motivaci lektorů k setrvání jak v České republice, tak i v profesi jazykového lektora. Práce je členěna do tří hlavních kapitol. První teoretická část je shrnutím výzkumů týkajících se jazykových lektorů a expatriotů a vysvětluje klíčové pojmy této práce a v jakém kontextu budou použity. Druhá část se věnuje metodologii výzkumu a představuje výzkumné otázky, popisuje jednotlivé kroky výzkumu jako výběr vzorku, techniky sběru dat, analýzu dat a jednotlivé okruhy výzkumu. Vzhledem k charakteru práce byla zvolena kvalitativní výzkumná strategie. Poslední kapitola se věnuje samotné analýze rozhovorů a jejich vyhodnocení.

Klíčová slova:

akulturace, motivace, motivy, očekávání

Title of the Bachelor's Thesis:

Motives and expectations of foreign language teachers when choosing The Czech Republic

Abstract:

This Bachelor's thesis deals with motives and expectations of foreign language teachers when choosing the Czech Republic in terms of the process of acculturation in Czech environment. The goal of the thesis is to identify their motives and observe factors that influence teachers' motivation for staying in the Czech Republic and pursuing the patch of a language teacher. The thesis is divided into three main chapters. The first one is the theoretical part that is a compilation of research dealing with language teachers and expats in general and it explains terms and theory crucial for this thesis and the context in which this term and theory will be used. The second main chapter deals with methodology of research and it introduces research questions. It describes each step of the research like choice of the research sample, methods of obtaining data, data analysis and topics of the research. Due to the nature of this thesis, qualitative research strategy was used. The final chapter deals with analysis of interviews and their evaluation.

Key words:

acculturation, motivation, motives, expectations

Obsah

1. ÚVOD	8
1.1 Existující výzkumy	9
1.2 Náplň práce	10
1.3 Problematika práce jazykového lektora	10
2. TEORETICKÉ ZAKOTVENÍ PRÁCE	13
2.1 Zavedení důležitých pojmů.....	14
2.1.1 Motivy.....	14
2.1.2 Motivace	16
2.1.2.1 Motivace a očekávání	17
2.1.3 Kultura	18
2.1.3.1 Předsudky	19
2.1.3.2 Stereotypy	20
2.1.3.3 Česká kultura	20
2.1.4 Akulturace	21
2.1.5 Adaptace.....	24
3. METODOLOGIE	25
3.1 Výzkumné otázky.....	25
3.2 Výzkumná strategie	25
3.3 Techniky sběru dat	25
3.4 Výběr vzorku.....	26
3.5 Analytické postupy	27
3.6 Okruhy témat	28
3.7 Etika a hodnocení výzkumu.....	29
4. ANALÝZA ROZHOVORŮ.....	31
4.1 Sociodemografické údaje informátorů.....	31
4.2 Motivy k odjezdu	33
4.3 Motivy výběru České republiky	35
4.4 Předchozí zkušenosti	38
4.4.1 Vlastní předchozí výzkum informátorů o České republice	38
4.4.2 Předsudky a stereotypy	39
4.5 Očekávání před příjezdem.....	40
4.6 Konfrontace s českým prostředím po příjezdu.....	42
4.7 Český národ	45

4.8 Proces akulturace	48
4.9 Budoucí perspektiva v České republice	50
4.10 Budoucí perspektiva v roli jazykového lektora.....	52
4.10.1 Pozitiva a negativa.....	52
5. ZÁVĚR	56
6. POUŽITÁ LITERATURA.....	59

1. ÚVOD

Česká republika se otevřela světu po Sametové revoluci v roce 1989, tehdy ještě jako součást Československa. Pád komunistického režimu a přeměna politického systému znovu umožnily přístup do České republiky a přinesly s sebou také nutné změny nejen politické, ale i společenské, ekonomické a proměnu hospodářství. Od té doby sílil příliv cizinců, pro které byla do té doby Česká republika jen těžko dostupná země východního bloku, a která je lákala možností sledovat kulturní, politickou a hospodářskou transformaci a utváření nové společnosti. Mnozí z nich přicházeli se záměrem cestovat a poznat tuto zemi a její proměnu, někteří zase za novými příležitostmi, nebo si zde chtěli najít práci a případně se i trvale usadit. V roce 2004 tyto příležitosti ještě přibývají, když Česká republika vstupuje do Evropské unie, a rozšiřují se tak další ekonomické možnosti a mezinárodní spolupráce. Dále pak i samotný pohyb mezi členskými státy a vstup do země bez hraničních kontrol je díky Schengenské dohodě mnohem snazší.

V rámci své bakalářské práce jsem se rozhodla zaměřit na jazykové lektory, kteří přicházejí ze zahraničí do České republiky vyučovat cizí jazyky, a na důvody jejich volby České republiky v dnešní době. V posledních dvou letech jsem měla možnost pracovat v jedné pražské jazykové škole a to jak s klienty jazykových kurzů, tak později i přímo s jazykovými lektory nejen českými, ale i zahraničními, kteří sem přicházejí z celého světa. Už během mé práce v jazykové škole mě vždy zajímalo, čím je pro ně Česká republika atraktivní a jak na ně působí česká společnost.

Setkávala jsem se však i s názory účastníků jazykových kurzů, tedy s pohledem z opačné strany. Jedním z nejčastějších důvodů žádostí o výměnu lektora ze strany studentů bylo právě to, že si v kurzu nerozuměli s lektorem, a že se jim lektor nepřizpůsoboval a vzájemně si „nesedí“. Naopak z pozice, kdy jsem byla v každodenním styku s lektory, jsem si všímala znatelné fluktuace lektorů, která je problémem snad každé jazykové školy. Specifickým problémům samotné profese jazykového lektora se budu věnovat podrobněji v poslední části úvodní kapitoly, avšak důvody pro fluktuaci jsou různé. Většinou se lektori chtějí vrátit zpět do své země původu nebo dostali lepší pracovní nabídku, či byli celkově nespokojeni s metodami jazykové školy a celou situací ohledně svého života v cizí zemi si představovali jinak.

Jak ve své práci píše Sheikh, z analýzy provedené ve zkoumané jazykové škole James Cook Languages vyplývá, že mezi hlavní důvody pro odchod zahraničních lektorů patří mimo jiné i problémy s kulturním prostředím ve smyslu obtížné adaptace na evropské prostředí (Sheikh, 2014, s. 8).

V této bakalářské práci bych se tak chtěla zaměřit na sledování motivů, které vedly lektory k výběru České republiky, na jejich případnou akulturaci v českém prostředí, pokud jí jsou nakloněni, a na jejich výhled do budoucnosti v České republice.

1.1 Existující výzkumy

Pro tuto bakalářskou práci vnímám jako klíčovou disertační práci Ming-sheng Li *Perceptions of the Place of Expatriate English Language Teachers in China*, vydanou roku 1999, která se z interkulturního hlediska zabývá problematikou anglicky mluvících lektorů vyučujících anglický jazyk na univerzitách v Číně. Jejím cílem je identifikovat potencionální příčiny problémů mezi zahraničními lektory anglického jazyka a čínskými studenty v procesu výuky anglického jazyka. Celkově nabízí detailní pohled do problematiky, týkající se jazykových lektorů.

Za velice přínosný text dále považuji stať Daniely Pěničkové, s názvem *Anglicky mluvící cizinci v České republice: výuka angličtiny jako prostředek společenské integrace*, zveřejněnou v publikaci *Etnické komunity: elity-institute-stát* v roce 2009. Cílem této stati je prokázat na skupině anglicky mluvících cizinců, kteří dlouhodobě pobývají v Praze, že si v mnohých případech vytvářejí vlastní efektivní mechanismy integrace.

Mezi další klíčové texty řadím i diplomovou práci Michaely Sheikh *Intersexuální rozdíly v motivaci lektorů jazykové školy*, obhájenou na Katedře psychologie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci v roce 2014. Tato práce se zabývá rozdíly v pracovní motivaci z pohledů mužů a žen, kteří vykonávají profesi lektora cizích jazyků, a nabízí přehledný výklad současných specifik a problémů práce jazykového lektora.

Práce Lucie Hrdličkové *Pohled Američanů na českou společnost*, která byla zveřejněna v publikaci *Etnické komunity v kulturním kontextu* v roce 2008, nabízí pohledy Američanů na to, jak vnímají českou společnost a také jak vnímají sami sebe v rámci České republiky. Přestože tato práce nahlíží na českou společnost z pohledu jedné specifické etnické

komunity, pomohla mi formovat úvahy o vývoji mé vlastní práce. Jednou ze zkoumaných výzkumných skupin respondentů byli i Američané, coby učitelé anglického jazyka.

V neposlední řadě mi byly velice nápomocné i předchozí bakalářské práce studentů Fakulty humanitních studií, například práce Jakuba Šlechty s názvem *Adaptace amerických přistěhovalců v České republice*, obhájená v roce 2013, která se taktéž věnuje studii amerických přistěhovalců, či práce Zuzany Terry *Role baru v migraci: Adaptace a integrace anglofonní menšiny v České republice*, obhájená v roce 2014, která rozpracovává pojetí problematiky expatriotů ve specifickém kontextu a nahlíží na jejich integraci.

Ve své bakalářské práci bych se chtěla detailněji zabývat důvody příjezdu zahraničních lektorů cizích jazyků do České republiky, a prozkoumat, co je vedlo k rozhodnutí vybrat si právě tuto zemi a profesi jazykového lektora. Mimo jiné mě zajímalo, jaká měli lektoři očekávání. Nejen od své profese, ale i od celé české kultury a společnosti a jaký vliv může mít střet těchto očekávání s realitou na jejich budoucnost v České republice.

1.2 Náplň práce

V předchozím odstavci jsem nastínila téma této práce, jejíž náplní bude prozkoumat motivy a očekávání zahraničních jazykových lektorů při výběru České republiky v souvislosti s procesem jejich akulturace v českém prostředí. Dále prozkoumat možné důsledky, které z této problematiky plynou pro jejich další motivaci k setrvání jak v profesi jazykového lektora, tak k setrvání v České republice. Teoretická část tak bude věnovaná vysvětlení a vymezení pojmů jako motivace, motivy, očekávání, kultura a akulturace a s nimi spojených pojmů jako předsudky, stereotypy a adaptace, které s nimi souvisí a pro tuto práci se mohou také prokázat jako relevantní.

1.3 Problematika práce jazykového lektora

Do úvodní části jsem se rozhodla zařadit i podkapitolu týkající se práce jazykového lektora jako takové. Ta by měla přiblížit a nastínit možná specifika či problémy této profese. Rozdílná očekávání jazykové školy a lektora mohou hrát také důležitou roli v motivaci lektorů setrvat na této pracovní pozici, případně v České republice.

Práce lektora vyučujícího cizí jazyk přináší řadu charakteristických prvků, mezi které můžeme zařadit například poměrně flexibilní pracovní dobu nebo větší nezávislost na zaměstnavateli (Sheikh, 2014, s. 6). Nejvíce kurzů obvykle probíhá do desáté hodiny ranní a dále ve večerních hodinách, přibližně od páté hodiny odpoledne, do deváté hodiny večer. Mnohdy se liší i pracovní podmínky. Zatímco kurzy otevřené veřejnosti probíhají ve vybavených prostorách jazykové školy nebo v prostorách pronajatých školou, v případě individuálních kurzů lektor velmi často dojíždí za studenty do jejich pracoviště, případně se mohou scházet u studenta doma, v kavárně či v knihovně.

Na druhou stranu tato profese čelí problému vysoké konkurence na trhu práce, přičemž chybí celková statistika či jednotná asociace shromažďující informace o přesném počtu lektorů obecně (Sheikh, 2014, s. 6). Mnohdy je náročné i pro samotné jazykové školy vést přesné záznamy o počtu aktuálně aktivních lektorů, protože je tato práce podmíněna i určitým faktorem sezónnosti. Poptávka po kurzech je největší na začátku nových semestrů (tedy v září a v lednu), kdy je na lektory vyvíjen největší tlak ze strany zaměstnavatele. V létě je poptávka po kurzech naopak menší, a tak většina lektorů využívá možnosti navštívit své rodiny a vrací se do svých rodných zemí, případně si hledají jiné zdroje příjmů. Tím se počet lektorů ve škole neustále mění a je náročné jej sledovat. Během doby, kdy jsem měla možnost pracovat v jazykové škole, jsem se běžně setkala s tím, že se lektori do jazykové školy po nějaké době vraceli (například poté, co strávili nějaký čas ve své rodné zemi nebo zahraničí), zvláště pokud se osvědčili ve výuce a měli dobré reference od účastníků kurzů.

V neposlední řadě se jedná i o formu spolupráce mezi lektorem a jazykovou školou, protože většina lektorů není zaměstnaná na plný úvazek, nýbrž na dohodu o provedení práce či na živnostenský list. To může vést k určité pracovní nejistotě.

V případě zahraničních lektorů je zpočátku nutné získání potřebných povolení, víz a s tím spojená nutná administrativa. Jak upozorňuje Sheikh, většinu zahraničních lektorů tvoří mladí lidé ve věku kolem 25-ti let, kteří mají málo zkušeností, a výuka jazyků pro ně představuje nejjednodušší způsob příjmu. Po roce či dříve se mnoho z nich rozhodne vrátit do své rodné země nebo odjet do jiné země, kterou by rádi poznali (Sheikh, 2014, s. 7).

Podstatnou charakteristikou práce jazykového lektora je zcela rozhodně, jak již bylo zmíněno, určitá flexibilita, a to ve smyslu přizpůsobení se a porozumění potřebám studentů.

Ať už se jedná o tempo výuky, náplň práce nebo její interaktivnost, důležité je udržet zájem a motivaci studentů učit se cizí jazyk. Zvláště při osobním kontaktu je velmi důležité, jak spolu budou studenti a lektor vycházet. Velmi častým důvodem rozporů mezi těmito dvěma skupinami je právě vzájemné nepochopení a nenaplnění očekávání jak studentů od lektora, tak i očekávání lektora od náplně práce, která se většinou drží určitých osnov jazykové školy.

Ve většině jazykových škol se po lektorech vyžaduje doložení certifikátu, který potvrzuje jejich způsobilost k výuce jazyka (a pokud se nejedná o rodilého mluvčího, tak i úroveň jazyka, jakou lektor ovládá) a případně dokládají i praxi. Pravděpodobně nejrozšířenějšími certifikáty pro výuku angličtiny jsou *Cambridge English Teaching Qualification*¹ jako například *ESL (English as a second language)*, který je určen pro lektory, kteří nejsou rodilými mluvčími v zemi, kde je angličtina běžně používaným jazykem, a *EFL (English as a foreign language)*, který se používá v zemích, kde angličtina není běžně používaná. Dále pak například certifikáty *TEFL (Teaching English as a Foreign Language)* případně *TESOL (Teaching English as a Second or Other Language)*. Velmi častá je možnost absolvování přípravného kurzu (např. *TEFL*) v rámci jazykové školy, pokud zájemce certifikát zatím nemá. V Praze tuto možnost poskytuje například organizace *TEFLinPrague*², která nabízí čtyřtýdenní výukový program.

Cílem této podkapitoly bylo nastínit základní charakteristiky profese jazykového lektora a s tím spojené specifické prvky této práce, které by se daly považovat za její výhody a nevýhody, což bude i jedním z témat rozhovorů s informátory. Profese jazykového lektora je flexibilní také v tom smyslu, že cizí jazyk může být vyučován takřka kdekoli, kde je o něj zájem. Otázkou tak zůstává, co vede zájemce o tuto profesi k výběru právě České republiky.

---

¹ Informace o jazykových zkouškách jsou převzaty ze stránek Cambridge English <http://www.cambridgeenglish.org/teaching-english/teaching-qualifications/>

² <http://www.teflinprague.com/>

2. TEORETICKÉ ZAKOTVENÍ PRÁCE

Výzkumné práce týkající se jazykových lektorů se orientují především na tři hlediska. Prvním z nich je samotný vztah mezi studenty a lektory, zejména z pohledu interkulturních rozdílů a možných konfliktů, které se poté mohou projevit ve výuce. Apeluje se jak na důležitost porozumění sociokulturnímu kontextu studentů, tak i například na samotnou efektivitu metod výuky s tím spojenou. V jazykových kurzech se střetávají hodnoty a očekávání studentů a lektorů, kteří pocházejí z jiných kulturních prostředí, a tudíž se tato očekávání (studentů i lektorů) mohou velmi lišit. Lektoři si tak do výuky již přinášejí schéma určitých hodnot, přesvědčení, ale i předsudků vůči dané skupině, které se mohou promítnout do stylu výuky (Ainscough, 1997). Jak uvádí ve své práci Li (1999, s. 11), výuka cizích jazyků a samotný proces učení se novému jazyku, jsou vzhledem k účastníkům kurzů sociokulturně podmíněny a metody výuky by se měly odvíjet od specifického kulturního kontextu, protože pokud není přihlédnuto ke kulturním hodnotám, očekáváním, historii a vzdělávací politice, může to vést ke konfliktu lektora a studenta. Další možností, jak nahlížet na toto téma, ve své práci představuje Sheikh (2014) a to z hlediska pracovní motivace a fluktuace lektorů v souvislosti s pracovní spokojeností. Velmi často jazykoví lektoři spadají do výzkumů zabývajících se integrací či adaptací expatriotů (viz zmíněné práce Hrdličková, 2008; Šlechta, 2013; Terry, 2014) v určité zemi, přičemž může být na jejich profesi nahlíženo jako na prostředek jejich integrace (Pěničková, 2009). Terry ve své práci vysvětluje termín expatriot, kterým je nazýván migrant, který přichází do České republiky s cílem zde nějakou dobu žít, případně se usadit trvale, ale neodmítá ani možnost vrátit se do své země původu (2014, s. 7). V této práci bude termín expatriot užíván ve stejném smyslu. Největším podílem jsou zastoupeni právě anglofonní expatrioti a například motivací expatriotů z Ameriky bylo, především na přelomu milénia, kdy přijížděli do Prahy, nejčastěji podnikání a obchodování anebo výuka anglického jazyka, která pro ně představovala zdroj hlavních příjmů a umožňovala jim život v evropské zemi (Hrdličková, 2008).

Motivy k výběru České republiky jako země, kterou si lektor vybral pro své působení, se přirozeně mohou u každého informátora lišit. Jednotlivé motivy mohou pro každého z nich představovat jinou hodnotu a mít jinou váhu. Mohou se odvíjet od aktuální situace, ve které se lektor nachází, a tudíž souviset s jeho prací, studiem, výzkumem či s potřebou seberealizace, životní změny, touhou po cestování a poznání nové kultury anebo s jinými,

osobními důvody. Pro tuto práci budou klíčové motivy, které zavedly informatory právě do České republiky. Dále pak jaký vliv má české kulturní prostředí na jejich motivaci k setrvání zde, jak vnímají Čechy a případně kulturní odlišnosti, se kterými se mohou setkat v jejich každodenním životě v Praze. V teoretické části tak bude nezbytné vysvětlit určité klíčové pojmy a v jakém významu a kontextu budou v práci použity.

2.1 Zavedení důležitých pojmů

V této části práce budou definovány klíčové pojmy pro empirickou část této práce a to, v jakém významu a kontextu budou dále v práci použity.

2.1.1 Motivy

Pod pojmem motiv si můžeme obecně představit důvod nebo příčinu určitého chování. „*Motivy vysvětlují, proč má chování člověka určitý směr a probíhá s určitou silou*“ (Nakonečný, 2009, s. 248).

Li, která se ve své práci zabývá jazykovými lektory, kteří přicházejí učit anglický jazyk do Číny, zmiňuje mezi hlavními důvody jejich příchodu, především samotnou propagaci a šíření anglického jazyka spolu s novými metodami výuky a jejich zavedením do praxe (Li, 1999, s. 9). Zároveň však upozorňuje, že samozřejmě ne všichni přicházejí pouze s jediným cílem, mimo jiné je láká i kultura a cizí jazyk, historie země, politické klima, nové profesní možnosti či přicházejí z romantické známosti a za účelem usadit se se svým partnerem či partnerkou v jejich rodné zemi (Li, 1999, s. 9 a násl.).

Dle mnoha definic však pojem motiv především označuje vnitřní pohnutku k určitému chování. Například Říčan definuje motiv jako jakýkoli vnitřní činitel, který člověka vede k aktivitě a který působí jak v dané chvíli, tak i dlouhodobě jako trvalá vlastnost (2009, s. 177). Nakonečný chápe motiv jako vnitřní výsledný stav interakcí subjekt – situace (1999, s. 7).

Z pohledu odborné literatury můžeme motivy roztřídit hned několika možnými způsoby. Homola motivy rozděluje dle vzniku (např. primární a sekundární), orientace (na prostředky a cíle), znaménka (pozitivní, negativní), stupně vědomí (vědomé a nevědomé), intenzity atd. (Homola, 1972, s. 18). Často se v literatuře hovoří o motivech

primárních a sekundárních. Primární motivy vycházejí z instinktů a jimi formulovaných pudů a mohou být jak fyziologické tak psychologické, zatímco sekundární motivy, vznikají na základě učení (Říčan, 2009). Výše zmíněné motivy pozitivní a negativní obecně vyjadřují zejména přivození příjemného a vyhnutí se nepříjemnému či nežádoucímu (Říčan, 2009, s. 189).

Jak bude zmíněno v kapitole o motivaci, pokud chceme vysvětlit, proč se někdo chová tak, jak se chová, ptáme se po způsobu chování a i po cílech chování, které si nejčastěji vysvětlujeme v rámci určitých konkrétních motivů (Nakonečný, 1996). Pokud tedy zkoumáme konkrétní obsah motivů, třídíme motivy dle jejich druhů. Nakonečný je tak například člení na motivy **biogenní či fyziologické**, tedy biologické potřeby organismu, a na **sociogenní či psychogenní** motivy jakožto potřeby člověka coby sociální bytosti (2009, s. 248). Rubinštejn dělí motivy dle jejich formy do tří skupin, na potřeby, zájmy a ideály, které se formulují ve společenském životě člověka (1967, s. 597). Zájem se podle něj projevuje v zaměřenosti pozornosti, myšlenek a úmyslů, jedná se tak o specifický motiv kulturní a zejména poznávací činnosti člověka, zatímco potřeba se projevuje v touhách, přáních a ve vůli (Rubinštejn, 1967, s. 666 a násl.).

Pokud uvažujeme o příčinách určitého chování, nabízí se další klasifikace motivů a to na motivy **vědomé a nevědomé**. Vědomé motivy charakterizují uvědomovanou činnost, kdy jedinec ví, proč jedná určitým způsobem. Ovšem mnohdy si jedinec nemusí být vědom všech pohnutek a motivů, které se v určitý okamžik odehrávají a které stojí mimo motivy jasně formulované a cílené. V takových situacích si jedinec uvědomuje jen ty motivy, které převažují (Homola, 1972, s. 14).

Na začátku této kapitoly bylo zmíněno, že si motiv můžeme představit jako důvod určitého chování. Z hlediska vědomého či nevědomého chování se však důvody od motivů liší tím, že poukazují na to, jak se k takovému chování stavíme. Spíše vysvětlují určitý motiv a na rozdíl od něj nemohou být důvody nevědomé (Homola, 1972, s. 15).

Motivy lidského chování či jednání jsou tedy velice různorodé. Pro tuto práci však budou významné právě motivy psychosociální, nikoliv fyziologické a dle dalšího třídění motivy vědomé, tedy ty, které sami informátoři označí jako klíčové pro své rozhodnutí k výběru České republiky. Motiv k výběru České republiky jako země, kterou si informátor

vybral pro své působení, se přirozeně mohou u každého z nich lišit a mít jinou váhu. Jak zmiňuje Nakonečný, motivy dávají našemu chování určitý smysl a určitou hodnotu (1996, s. 5).

2.1.2 Motivace

Miloslav Homola ve své knize *Motivace lidského jednání* začíná své úvahy o motivaci takto: „Lidé se vždy zajímali o pohnutky vlastního chování i chování druhých. Ptali se, proč člověk jedná tak či onak, proč se zaměřuje na dosahování těch a oněch cílů. Nejde jen o psychologické zkoumání, ale o běžný všední život, při němž si klademe otázky po důvodech a příčinách, které vedou lidi k tomu či onomu postupu“ (Homola, 1972, s. 10).

Pojem motivace je velmi široký a existuje mnoho názorů a způsobů, jak tento pojem uchopit a definovat, ať už z hlediska určitého psychologického směru uvažování a teorií, např. behavioristické, fenomenologické či kognitivní teorie (Homola, 1972; Nakonečný 1996), nebo z hlediska nejrůznějších aspektů, které autoři považují za dominantní (viz níže). V psychologii je vysvětlení tohoto pojmu nejednotné, přesto se však většina autorů shodne na tom, že tento pojem odkazuje k určité vnitřní aktivitě, na jejímž základě jedinec jedná.

Z hlediska fyziologických pojetí motivace se motivací nejčastěji chápe příčina pohybu, kdy se organismus aktivizuje, případně reakce na určité změny stavu organismu a snaha o jeho optimalizaci. Další pohled zdůrazňuje především řídicí funkci motivace, kdy je motiv určitým aspektem změn či směrovým determinantem a umožňuje člověku rozhodnout se, jestli chce začít s nějakou činností. Poslední pojetí motivace zahrnuje motivy jako důvody pro rozhodnutí ve volbě a chápe je ve vzájemném vztahu lidské aktivity, osobnosti a obklopující skutečnosti (Homola, 1972, s. 16 a násl.).

Hoskovec popisuje motivaci člověka jako soubor vnitřních vlivů, které usměrňují jeho jednání a prožívání (Hoskovec et al., 2003). Z tohoto hlediska tedy můžeme motivaci charakterizovat jako intrapsychický proces, který vychází z vnitřního stavu jedince a ovlivňuje jeho jednání v rámci dosažení určitého cíle.

Nakonečný definuje motivaci také jako intrapsychický proces, který však má svůj zdroj ve vnitřní a vnější situaci individua, přičemž vnitřní situace vychází především z endogenního

zdroje motivace a vnější situace z vnějších motivujících podnětů (1996, s. 17). Tato definice odráží dva hlavní směry v uvažování o studiu motivace a to, že vychází zevnitř či zvnějšku.

Homola vidí problematiku motivace právě v momentech, které ji určují, ať už v rámci veškerého chování jedince nebo jen jako konkrétní projev chování. Motivací chápe veškeré pohnutky, které vedou k určitému chování (1972, s. 11).

Problematikou motivace a motivů se rozsáhle zabýval i Heckhausen, který zmiňuje tři možné pohledy na uvažování o tom, proč jednáme tak, jak jednáme. Prvním z nich je výsledek jistých osobnostních dispozic, které určují motivy a jejich hodnotu, dalším je vliv situace na chování člověka (určitá situace si může vyžadovat, určitý typ chování) a nakonec volní regulaci chování, tedy jak jednání probíhá (Heckhausen, 2008).

V rámci této práce bude klíčové identifikovat motivy a pozorovat faktory, které ovlivňují motivaci lektorů k pobytu v České republice. Důležitý bude i vztah motivace a situace, kdy pod pojmem situace chápeme subjektem vnímaný rámec aktuálních životních podmínek, v nichž se subjekt právě nachází (Nakonečný, 1996, s. 17). Cílem motivovaného chování je změnit dosavadní neuspokojivou situaci, dojít k jisté vnitřní vyrovnanosti a dále dosáhnout určitého cíle, a přispět tak k navození optimální situace.

2.1.2.1 Motivace a očekávání

Pojem motivace je velmi široký a odkazuje k určité vnitřní aktivitě a kromě takových výrazů jako touha, tendence, zájem, účel, cíl apod. obsahuje i pojem očekávání (Homola, 1972, s. 12). Očekávání, jako determinant motivace, a teorie očekávané hodnoty, formují současná paradigmaty v rámci výzkumů o motivaci (Heckhausen, 2008, s. 100). Podle Heckhausena teorie očekávané hodnoty představuje koncept, kdy máme na výběr z několika možností jednání, přičemž důležitou roli v rozhodování představuje hodnota, kterou cíli připisujeme a zároveň subjektivně vnímaná pravděpodobnost, že cíle dosáhneme (2008, s. 100). Očekávání tak zahrnuje jak samotnou možnost dosažení cíle, tak i s tím související případné zisky či ztráty, jak psychické, tak materiální (Nakonečný, 1996).

Z hlediska jazykových lektorů budou pro tuto práci mimo jiné podstatná očekávání týkající se české kultury a celkově života v České republice, jako života v cizí zemi, stejně tak jako očekávání od samotné práce jazykového lektora. Ve svém výzkumu Li zmiňuje očekávání

ve vztahu k očekávání jazykových škol od práce a chování lektora, které často nekoresponduje s představami samotných lektorů (Li, 1999) a může být důvodem pro jejich následnou demotivaci jak v setrvání v dané pozici, tak i v případném návratu do země původu.

2.1.3 Kultura

S pojmem *kultura* se můžeme setkat v různých významech, ať už ve významu kultury specifického etnika či národa anebo kultury určitého náboženství či organizace, případně pod tento pojem zahrnujeme materiální produkty. Můžeme tak hovořit o kultuře jako o výtvorech lidské práce, ve smyslu kulturního dědictví, či o institucích, které organizují lidské chování nebo o kognitivních systémech, coby určitých idejích. Kulturou také můžeme chápat jistý soubor norem, hodnot, kulturních vzorců a projevů jakožto sociokulturních regulativů (Čeněk, Smolík, Vykoukalová, 2016, s. 37).

Vzhledem k tomu, že s tímto pojmem pracuje mnoho vědních disciplín, můžeme nalézt celou řadu různých definic kultury (Průcha, 2004, s. 45). Z antropologického hlediska je pod nejrozšířenější definicí kultury chápán systém významů, hodnot a společenských norem, kterými se řídí členové dané společnosti a které prostřednictvím socializace předávají dalším generacím (Murphy, 1998, s. 32). Kultura tedy není vrozená, ale učíme se jí (Hofstede, 2007, s. 14). Průcha, v rámci kulturní antropologie a interkulturní psychologie³, rozlišuje pojetí kultury vzhledem k projevům chování lidí určitého společenství, přičemž kulturou chápe její zvyklosti, symboly, komunikační normy, jazykové rituály, sdílené hodnotové systémy, předávané zkušenosti i určitá tabu (2004, s. 45). Právě pojetí kultury jako společných sdílených znaků a hodnot, typických pro určitou společnost či národ, které se projevují v chování jejich členů, bude pro tuto práci podstatné.

Součástí této práce budou i rozhovory s informátory, kteří pocházejí z různých cizích zemí, a to znamená i z odlišných kulturních prostředí. Murphy zmiňuje sociologa Talcotta Parsonse, který nazýval kulturu „systémem očekávání“, čímž chtěl dle Murphyho zdůraznit

---

³ Překlad termínu Cross-culture psychology do češtiny, se může u různých autorů lišit. Můžeme se setkat například s pojmem mezikulturní či interkulturní psychologie apod. V této práci bude používán termín interkulturní psychologie, tak jak jej používá i například Průcha.

především to, že výklad kultury, záleží spíše na tom, jak ji vidíme my sami, než na tom, jaká doopravdy je (1998, s. 32).

Dále bude pro tuto práci podstatné vnímání české kultury informátory a jejich případná předchozí znalost české kultury, jako taková, ve vztahu k jejich motivaci setrvat v českém prostředí. S předchozí znalostí kultury jsou spojené i dva další pojmy, které je potřeba vysvětlit a to předsudky a stereotypy.

2.1.3.1 Předsudky

Gordon Allport ve své knize *O povaze předsudků* zmiňuje, že význam slova předsudek se pochopitelně s postupem času různě měnil. Ať už od starověkého pojetí předsudku jako úsudku na základě předešlého rozhodnutí, přes úsudek předčasný a ukvapený, až do jeho dnešní podoby, coby spíše nepodloženého úsudku s emocionálním zabarvením (Allport, 2004, s. 38). Předsudek definuje jako odmítavý až nepřátelský postoj vůči člověku, který patří do určité skupiny, přičemž se mu přisuzují nežádoucí vlastnosti připisované této skupině, a to jen na základě jeho příslušnosti do této skupiny (Allport, 2004, s. 39).

Předsudky, které jsou zaměřeny na určité etnické skupiny, tzn. **etnické předsudky** (Průcha, 2004, s. 109), jsou univerzálního charakteru, přičemž doprovázejí vztahy lidí po celém světě (Berry et al. in Průcha, 2004, s. 109). Dle Allporta je etnický předsudek antipatií, která vychází z chybné generalizace, a která se může, ale nemusí projevit vůči celé skupině, či jen jedinci (2004, s. 41).

Ten, kdo trpí silnými předsudky o cizí kultuře, se bude sám pravděpodobně velmi špatně adaptovat (Morgensternová, Šulová, 2007, s. 71). Předsudek je většinou odmítavého charakteru, nemusí však být namířen jen „proti“ (Allport, 2004, s. 38), stejně tak pokud ho máme, nemusíme ho projevovat v našem chování (Morgensternová, Šulová, 2007, s. 72).

Obecně tedy můžeme říci, že předsudky vychází z určité generalizace, velmi těžko se mění a na rozdíl od stereotypu obsahují emoční prvky. Přestože je často předsudek charakterizován jako negativní, odmítavý postoj. To však nemusí platit vždy, jeho emoční obsah může být zaměřen i pozitivně.

2.1.3.2 Stereotypy

Stereotypy, stejně jako předsudky, jsou často spojovány s vnímáním a posuzováním odlišných národů a etnik (Morgensternová, Šulová, 2007, str. 72) a v takovém případě se hovoří o národních či etnických stereotypech (Průcha, 2004; Morgensternová, Šulová, 2007). Průcha obecněji charakterizuje předsudky a stereotypy jako: „*Představy, názory a postoje, které určití jednotlivci či skupiny osob zaujímají k jiným skupinám nebo k sobě samým (autostereotypy)*“ (2004, s. 67).

Stereotyp se od předsudku liší v mnoha ohledech, především v tom, že je více kognitivního charakteru. Je více náchylný ke změně. Oproti předsudku nabývá či ztrácí na síle a přizpůsobuje se převažujícímu trendu (Allport, 2004, s. 229). Stereotyp, coby silné přesvědčení spojené s určitou kategorií, může vzniknout i na základě neustálého zdůrazňování a přílišného zobecňování a pomáhá ospravedlnit daný postoj či chování vůči určité kategorii (Allport, 2004).

Stejně jako v případě předsudků, tak i v případě stereotypů platí, že jsou přijímány obvykle z jiných zdrojů, než z vlastních zkušeností. Stereotypy a předsudky se běžně šíří skrze masová média, ve školách, v učebnicích (Průcha, 2004), dokonce mohou být podporovány rodinou, výchovou, okolím, uznávanými autoritami či veřejným míněním. Tato „podpora“ stereotypů je především důvodem, proč některé z nich přetrvávají tak dlouho.

O Čěších, stejně jako o dalších jiných národech, mohou panovat nejrůznější stereotypy a v rozhovorech s informátory bude pro tuto práci mimo jiné důležité zjistit, jestli nějaké stereotypy či předsudky o Čěších informátoři měli a případně jestli se k nim stále uchylují, anebo se jim od počátku snažili vyhýbat a nekonfrontovat se s nimi.

2.1.3.3 Česká kultura

Lewis ve své publikaci *When Cultures Collide* nabízí popis více než 70 zemí světa z hlediska kulturních charakteristik. Mezi hlavní charakteristiky české kultury řadí (Lewis, 2006, s. 294):

- individualismus a kreativitu
- pracovní morálku
- lásku k učení

- toleranci, pořádkumilovnost, spořivost
- lásku k hudbě a divadlu
- mravnost
- dlouhotrvající přátelství
- smysl pro humor
- flexibilitu
- pragmatismus, rovnostářství
- racionalitu
- disciplínu, stabilitu a loajalitu
- málo sebejistoty
- pasivní odpor

Čechy popisuje jako lidi, kteří si uchovávají jistý odstup a nepatří k těm národnostem, které se při vzájemném setkání někde na veřejnosti ihned vřele obejmou, spíše si potřesou rukou. Jednají racionálně, prakticky, snaží se vyhnout urychleným závěrům, jsou dochvilní a z hlediska komunikace vnímaví posluchači. Jejich humor je suchý a černý a velmi často se vyjadřují ironicky a sarkasticky. Nelibě nesou jakýkoli zahraniční tlak zvenčí (Lewis, 2006, s. 294 a násl.).

2.1.4 Akulturace

Tato práce se zabývá i procesem akulturace informátorů v českém prostředí, je tedy nezbytné vymezit zde i tento termín. Z hlediska interkulturní psychologie nahlíží Průcha na akulturaci, jako na sociální proces, kdy se dvě kultury nebo i více kultur současně dostávají do dlouhodobého kontaktu nebo střetu (2004, str. 49). Akulturací tak můžeme označit určitou kulturní změnu, která je vyvolaná přímým kulturním kontaktem mezi různými kulturními skupinami, a při které dochází k přijímání nových kulturních vzorců⁴ jednou či oběma skupinami (Hartl, 2004; Čeněk, Smolík, Vykoukalová, 2016). Je však třeba zdůraznit, že pojem akulturace nezahrnuje žádná kvalitativní měřítko, kdy by se jedna kultura musela odlišovat od druhé, například ve smyslu jisté pokročilosti či vyspělosti (Herskovits, 2012, s. 31). Toto kritérium neplatilo v počátcích studia akulturace, ale současné výzkumy cílí

---

⁴ Kulturní vzorec představuje chování lidí určité kultury, dle naučených schémat, jak jednat v určitých situacích, která jsou daná zvyky, obyčejí, zákony apod. (Hartl, 2004, Průcha, 2004).

na studium akulturace ve smyslu vzájemné modifikace či transformace kultur, které se nachází ve vzájemném kontaktu (Vodáková, Vodáková, Soukup, 2000, s. 114).

Akulturaci je možné rozdělit do pěti základních fází:

1. **Konfrontace kultur**, která vede postupně k vzájemnému poznání kladů a záporů;
2. **akceptování** některých cizích kulturních obsahů a jejich selekce vzhledem k funkčnosti a atraktivnosti
3. **přijetí/adaptace** těchto kulturních obsahů do vlastního kulturního systému;
4. souběžná **modifikace** vlastního kulturního systému založená na jeho rekompozici, jež je spjatá s přijetím jedněch a eliminací druhých kulturních prvků;
5. **akulturační reakce** reprezentovaná na jedné straně odmítáním cizích vlivů, na straně druhé pozitivními postoji, jež vítají kulturní změny a inovace, které s sebou akulturace přináší (Vodáková, Vodáková, Soukup, 2000, s. 115).

Studium akulturace je studiem probíhajícího kulturního přenosu (Herskovits, 2012, s. 29) a může probíhat v mnoha rovinách, ať už v rovině celého národa, nebo mezi určitými skupinami či skrze jednotlivce. V případě akulturace skrze jednotlivce se jedná o proces sociálního učení (Vodáková, Vodáková, Soukup, 2000). Právě zkoumání toho, co vedlo jednotlivce k novému přizpůsobení, jaké sklony a čím jsou tyto sklony odměňovány, vidí někteří autoři jako zásadní pro studium akulturace (Herskovits, 2012, s. 36).

Akulturačním procesem se detailně zabýval i Berry et al., a akulturaci rozlišuje na dvou úrovních (2011, s. 312 a násl.):

1. **kulturní**, která probíhá v rámci dvou kultur jako celků, které se mohou vzájemně ovlivnit
2. a **individuálně – psychologickou**, kdy je nutné vzít na vědomí psychologické změny jednotlivců a jejich případnou adaptaci. Ať už se jedná o změny v projevu, v oblékání či stravování, nebo o vážnější změny, které se mohou projevit na psychickém stavu jedince.

Berry dále rozlišil čtyři akulturační strategie, které popisují, jak se jedinec vyrovnává s novým kulturním prostředím. Jedná se o **asimilaci, integraci, separaci a marginalizaci**

(Berry et al., 2011, s. 321). Asimilační strategie znamená, že se jedinec snaží co nejvíce propojit s danou kulturou a přijímá hodnoty a tradice nové kultury⁵. Opakem je separační strategie, kdy se jedinec snaží zachovat si hodnoty vlastní kultury a vyhýbá se kontaktu s členy nové kultury. Integrační strategie představuje zájem zachovat si hodnoty vlastní kultury, stejně tak jako se začlenit do kultury nové a převzít její hodnoty, či se jim přizpůsobit. Poslední, marginalizační strategie se neztotožňuje ani s jednou kulturou (Berry et al., 2011, s. 321). Z tohoto schématu je zřejmé, že akulturace může být částečná anebo může vést k úplnému popření vlastní původní kultury a přijetí nové.

Spojení osobnostních dispozic ve vztahu ke změně kulturního prostředí představil Bochner, který rozlišil čtyři osobnostní typy, dle reakcí jedince na novou kulturu. **Asimilační typ**, který bez obtíží přijímá hodnoty a normy cizí kultury a po čase u něj může dojít ke ztrátě vlastní kulturní identity. **Kontrastní typ**, který odmítá hodnoty cizí kultury a klade důraz na hodnoty typické pro jeho vlastní kulturu. **Hraniční typ**, který považuje za přínosné hodnoty obou kultur a v opačném případě se nemusí ztotožnit ani s jednou z kultur, a **syntézní typ**, který představuje ideální typ ve smyslu splynutí obou kultur (Bochner, 1982; in Morgensternová, Šulová, 2009).

V souvislosti s pobytem v cizí kultuře se také hovoří o tzv. **kulturní či interkulturní senzitivě**, která zahrnuje soubor určitých schopností a dovedností, jako například sebereflexe, empatie, kulturní citlivost, zvědavost, toleranci, které jedinci mohou usnadnit jeho akulturaci či adaptaci (Morgensternová, Šulová, 2009).

S procesem akulturace souvisí i pojem **akulturační stres**, který je velmi často zaměňován s pojmem **kulturní šok**. V obou případech se jedná o určitou reakci, která může vyústit až v negativní emoce, frustraci či úzkost, uzavření se před okolím anebo může vést k depresi. Akulturační stres vyjadřuje zátěž, kterou jedinec prožívá, při setkání s novou kulturou a obsahuje i možnost toho, že se jedinec s celou situací vyrovná pozitivně, zatímco kulturní šok můžeme zažít i při návratu do své „vlastní“ kultury. Je tak reakcí na dvě kultury, na tu novou i na tu vlastní (Morgensternová, Šulová, 2009, s. 88). Změna kulturního prostředí sebou nese řadu následků, přesto však záleží na individuálních vlastnostech a schopnostech, které mají vliv na průběh obou jevů.

---

⁵ Novou kulturou se v této práci míní jiná kultura než kultura vlastní jedinci (popřípadě celé skupině), často uváděna také jako kultura hostitelské země či cizí kultura.

Z hlediska akulturace je ještě nezbytné zabývat se otázkou jejího časového ohraničení. Tedy, po jak dlouhé době můžeme hovořit o procesu akulturace. Odborná literatura se bohužel takřka nezmiňuje o tom, jak dlouhá doba je potřeba k tomu, aby se jedinec (případně celá skupina) akulturoval. Předpokládá se pravidlo, že čím déle jedinec pobývá v dané kultuře, tím snadněji se může akulturovat. Podle některých autorů nastává proces učení v rámci nové kultury v rozmezí od tří do šesti měsíců (Adler, 1986), a jak již bylo zmíněno výše, v případě akulturace skrze jednotlivce můžeme hovořit o sociálním učení. Na základě těchto dvou tvrzení se tedy můžeme domnívat, že k procesu akulturace či kulturních změn u jedince může docházet v nové kultuře po době delší než tři měsíce. Zároveň se však vzhledem k době akulturace zdůrazňuje vliv osobnosti a individuální charakteristiky jedince, stejně tak jako vliv prostředí.

2.1.5 Adaptace

Výše byl již několikrát zmíněn pojem adaptace a v úvodní části bylo zmíněno, že právě problémy s kulturním prostředím a obtížná adaptace na nové kulturní prostředí jsou jedním z hlavních důvodů pro odchod zahraničních lektorů (Sheikh, 2014, s. 8). Tento pojem je velmi často v interkulturní psychologii popisován jako jedna z fází akulturace, kdy dojde k přizpůsobení se novým podmínkám kulturního prostředí a jejich přijetí. Vyjadřuje tak vztah mezi jedincem a kulturou, a tak i novým kulturním prostředím. Adaptaci je možné rozdělit na dva typy – psychologickou (spojenou s vnitřními stavy jedince, například s jeho duševní pohodou) a sociokulturní ve vztahu jedince k ostatním členům nové, hostitelské společnosti např. každodenní aktivity v rámci interkulturního kontaktu (Searle a Ward, 1990; in Berry, 2011, s. 313).

3. METODOLOGIE

3.1 Výzkumné otázky

Na základě zvoleného tématu formuluji výzkumnou otázku takto: *Do jaké míry byla naplněna očekávání jazykových lektorů v rámci jejich dosavadního pobytu v České republice?*

A dále definuji následující podotázky, které mi pomohly prohloubit a zodpovědět výše zmíněnou výzkumnou otázku.

Jaké motivy vedly lektory k výběru České republiky?

Jaký význam přiřkládají předchozí znalosti české kultury?

Jaká měli očekávání před příjezdem?

Které faktory vnímají lektori jako klíčové pro další rozhodnutí setrvat v České republice?

Jaký význam přiřkládají akulturaci?

Jak vnímají jazykoví lektori Čechy?

Jak vidí svou budoucnost v České republice?

3.2 Výzkumná strategie

Jako výzkumnou strategii, jsem vzhledem k charakteru práce, zvolila kvalitativní strategii, protože zkoumám určitý jev a zajímám se o jeho porozumění. Mým cílem není kvantifikovat data či je jinak statisticky analyzovat ani ověřovat platnost předem stanovených hypotéz, ale zorientovat se v situaci a pochopit ji z pohledu informátorů. V rámci kvalitativní strategie budu používat induktivní metodu logiky, kterou podle Dismana (2002, s. 287) kvalitativní výzkum obsahuje, a která mi umožní postupovat od rozhovoru a sběru dat až k nalezení jejich určitých pravidelností a významů.

3.3 Techniky sběru dat

Za techniku sběru dat jsem si zvolila verbální techniku dotazování. S informátory jsem vedla individuální polostrukturované rozhovory, které zahrnovaly předem připravené okruhy témat a otevřených otázek. Tato metoda mi umožnila reagovat na konkrétní témata

a informátorům ponechala dostatečný prostor k vyjádření. Jak uvádí Hendl (2005, s. 164), polostrukturovaný rozhovor se vyznačuje určitou osnovou, ale i velkou pružností celého procesu získávání informací.

Všechny rozhovory byly zaznamenány na audio zařízení, což mi umožnilo nejjednodušší a nejpřesnější záznam rozhovoru a mohla jsem se plně soustředit na informátora a jeho výpovědi a na celkový průběh interview. Metodu zaznamenávání na audio zařízení jsem zvolila především také proto, že všechny rozhovory byly vedeny v anglickém jazyce. Přesto se s nahráváním interview pojí určitá rizika v kvalitě rozhovoru, kterým se věnuji v příslušné kapitole níže, a které jsem se v průběhu celého výzkumu snažila mít neustále na paměti.

Všem informátorům jsem se zpočátku představila a vysvětlila jim téma mé bakalářské práce, cíle výzkumu a způsoby, jakými budu data zpracovávat. Seznámila jsem je s průběhem celého interview a s přibližným časovým odhadem. Všichni informátoři byli upozorněni, že výzkum a veškerá data, která z něj zpracuji, budou zpracovány a interpretovány anonymně a jejich křestní jména budou změněna. Každého z informátorů jsem se před začátkem interview zeptala, jestli souhlasí s jeho nahráváním a nabídla jim možnost zaslání transkripce rozhovorů či v případě zájmu, finální verzi mé práce k případné kontrole a poznámkám. Stejně tak jsem je ujistila, že pokud by je záznam na audio zařízení z jakýchkoli důvodů rušil nebo byl nepříjemný, zvolím jinou možnost zaznamenávání. Dále jsem je informovala o jejich možnosti neodpovídat na otázky, pokud by se necítili příjemně, stejně tak jako na možnost ukončení rozhovoru, kdyby v interview nechtěli nadále pokračovat. Od první vzájemné komunikace jsem se však snažila o navázání vzájemné důvěry, představení mé osoby a tématu práce a dbala jsem na jasné vysvětlení cíle výzkumu. Všechny rozhovory proběhly v prostředí pražských kaváren, po předchozím společném výběru, s každým informátorem zvlášť.

3.4 Výběr vzorku

Společným prvkem pro výběr všech informátorů, bylo jejich povolání jazykového lektora, a aby přirozeně pocházeli ze zahraničí. Jak již bylo zmíněno v kapitole Akulturace, odborná literatura se takřka nezmiňuje o tom, jak dlouhá doba je potřeba k tomu, aby se jedinec akulturoval, avšak při pobytu delším než šest měsíců můžeme hovořit o dlouhodobějším pobytu a případném procesu změn. Dalším společným prvkem pro výběr

vzorku tak bylo, aby informátoři pobývali v době rozhovorů v České republice alespoň šest měsíců. Přičemž většina z nich zde žije více než dva roky. Informátoři byli různého věku v rozmezí 24 až 30 let a pracovali v různých jazykových školách v Praze. Všichni pocházejí z anglofonních zemí. Zpočátku, jsem oslovila lektory z jazykové školy, kde jsem pracovala a tato jazyková škola mi umožnila oslovit lektory skrze sociální síť a na ní speciálně vytvořené skupině, která zahrnovala většinu jazykových lektorů, zaměstnaných v dané jazykové škole. Sama jazyková škola tímto způsobem s lektory neformálně komunikuje. Skrze zveřejnění příspěvku s vysvětlením mých záměrů a požadavků na účastníky rozhovorů, jsem získala své první tři informátory, ovšem postupem času se osvědčila především technika „nabalování“, tj. technika sněhové koule, kdy výzkumník osloví jednoho nebo několik málo jedinců, kteří mu následně doporučí další jedince (Hendl, 2005, s. 152). V mém případě mi sami původně mnou oslovení tři informátoři nabídli pomoc a na základě požadavků k výběru dalších jedinců, kontaktovali své přátele či spolupracovníky mezi jazykovými lektory, kteří následně souhlasili s rozhovorem a poskytli mi skrze první informátory své kontaktní údaje. Tato metoda se tedy stala posléze pro můj výzkum klíčovou a skrze ni jsem měla možnost setkat se i s lektory z jiných jazykových škol. Především však prohloubila vzájemnou důvěru mezi mnou, coby tazatelem a samotným informátorem. Dle slov jednoho z nich: *„Mít kamaráda, který ti někoho doporučí a vidět někde zprávu, jsou dvě úplně jiné věci“*.

3.5 Analytické postupy

Všechny rozhovory jsem nahrávala na audio zařízení a všech informátorů jsem se předem zeptala, jestli s nahráváním souhlasí. Následně jsem tento dotaz zopakovala, po zahájení nahrávání každého rozhovoru, a od všech informátorů tak získala orální informovaný souhlas.

Nahráný rozhovor jsem v první fázi analýzy převedla do písemné podoby a to vždy co nejdříve po jeho zaznamenání. Jelikož v kvalitativním výzkumu probíhají různé operace paralelně, jednou ze zásad analýzy dat kvalitativního výzkumu je, že postupuje celým výzkumem a probíhá současně spolu se sběrem dat. Postupná analýza rozhovorů mi umožnila určitou sebereflexi a neustále jsem tak mohla evaluovat sesbíraná data. Především jsem se v dalších rozhovorech mohla lépe soustředit na daná témata a případně lépe volit otázky či se zaměřit na otázky nové a celkově zlepšit kvalitu rozhovoru.

Za způsob přepisu rozhovorů jsem zvolila doslovnou transkripci, kdy jsem doslova přepsala mluvený projev informátora a převedla jej do písemné podoby. Pouze v případě jednoho rozhovoru jsem ještě některá data zaznamenala až po jeho skončení, po vzájemné dohodě s informátorem o ukončení nahrávání v jeho polovině. V tomto případě jsem se spoléhala na vlastní paměť. Všechny rozhovory jsem vedla v anglickém jazyce, a proto jsem i jejich doslovný přepis ponechala v angličtině, abych zachovala autentičnost celého projevu a původní význam jeho obsahu a uvádím je v elektronické příloze. V samotné bakalářské práci jsem však výpovědi informátorů přeložila.

Po přepsání sebraných dat jsem přistoupila k dalšímu kroku analýzy dat, a to k rozdělení textu do analytických jednotek, tj. segmentování textu, a především k jeho následnému kódování, kdy jsem určitému úseku dat přiřadila kód, který odpovídal jistému homogennímu objemu dat a reprezentoval významově stejnou skupinu sebraných dat (např. motivy příjezdu, motivy výběru České republiky, apod.). Během procesu analýzy jsem si psala poznámky, komentovala nalezené kódy a vytvářela si díky nim podklad pro následnou interpretaci dat. Všechny tyto tři procesy, segmentování, kódování a zaznamenání poznámek, mi umožnily nalézat pravidelnosti a vazby v celém textu a především zredukovat data jen na ty, které zodpovídají výzkumný problém a výzkumné otázky.

3.6 Okruhy témat

V rámci polostrukturovaných rozhovorů jsem si předem připravila několik tematických okruhů, které mi umožnili držet se určité osnovy, a zároveň poskytly informátorům dostatek prostoru pro širší odpovědi. Okruhy témat mi také umožnily snazší orientaci v textu a následnou analýzu dat. Jedná se o následující tematické okruhy:

- 1) *Sociodemografické údaje*
- 2) *Motivy k odjezdu*
- 3) *Motivy výběru České republiky*
- 4) *Předchozí zkušenosti*
- 5) *Očekávání před příjezdem*
- 6) *Konfrontace s českým prostředím po příjezdu*
- 7) *Český národ*
- 8) *Proces akulturace*

9) *Budoucí perspektiva v České republice*

10) *Budoucí perspektiva v roli jazykového lektora*

3.7 Etika a hodnocení výzkumu

Z hlediska hodnocení kvality výzkumu jsem se po celou dobu snažila mít na paměti následující tři aspekty, které by mohly výzkum ovlivnit. Prvním z nich je samotné nahrávání rozhovoru, které s sebou nese i určité nevýhody. Informátor se může více vědomě kontrolovat a upravovat své výpovědi tak, aby působil lépe. Celkově může audio zařízení rušit přirozenost projevu a celou interakci rozhovoru. Proto jsem se snažila, hned zpočátku vymezit téma výzkumu a jeho cíle a vysvětlila jsem informátorům hlavní důvody nahrávání rozhovoru. Především ten, že se rozhovory odehrávají v anglickém jazyce, a záznam mi tak dovolí se lépe soustředit na samotný průběh rozhovoru a zvláště pak fakt, že mi záznam umožní přesnější analýzu dat. Ujistila jsem je tedy, že záznam rozhovoru bude sloužit pouze potřebám této bakalářské práce a veškerá data budou zpracována anonymně. Dále jsem dbala na to, aby se rozhovory odehrávaly v příjemném prostředí a informátor se cítil co nejvíce přirozeně. Pouze v jediném případě jsem se setkala se situací, kdy informátor s nahráváním rozhovoru souhlasil, ale po jeho ukončení se sám rozhovořil velice detailně o fungování a negativech konkrétní pražské jazykové školy a co přesně mu na ní vadí. Tato zkušenost mě vedla k ještě přesnějšímu vysvětlení způsobu zpracování dat a k vymezení tématu práce informátorům. Mým záměrem tak bylo předejít situaci, kdy by měli informátoři pocit, že se snad jedná o nějaký způsob observace pro konkrétní jazykovou školu. Takový postup by nebyl v souladu s etickými zásadami výzkumu ani s mým cílem práce. Skrze možnost nahlédnutí a okomentování transkripce rozhovorů či zaslání finální verze výzkumu jsem se snažila takové situaci vyhnout.

Druhým aspektem, který by mohl ovlivnit kvalitu výzkumu je výběr vzorku metodou sněhové koule. Pokud bych volila pouze tuto metodu, výběr vzorku účastníků výzkumu by byl závislý především na prvním zvoleném informátorovi, skrze kterého bych dostala doporučení na další jedince. Zpočátku jsem však oslovila všechny členy skupiny jazykových lektorů (tato skupina zahrnovala přibližně 100 členů) a navázala tak kontakt s prvními třemi informátory, kteří mi pak dále pomohli oslovit další lektory a pomohli mi tak i k větší důvěře ze strany

informátorů, jak mi pak později sami tito další informátoři potvrdili. Tento bod tedy považuji za přínosný.

V poslední řadě jsem se snažila mít po celou dobu výzkumu na paměti samotnou možnost zkreslení z mé strany, tj. ze strany výzkumníka a vyhnout se jí. Při vedení rozhovorů jsem se snažila vyvarovat se situací, kdy bych informátory mohla ovlivnit vlastními předsudky, zkušenostmi či svým vlastním, subjektivním chápáním určitých situací a snažila jsem se zůstat po celou dobu výzkumu zcela neutrální. Při průběžném přepisování rozhovorů a evaluací dat, jsem tento aspekt vnímala jako klíčový.

V kapitole Výběr vzorku jsem také zmínila, že jsem původně oslovila lektory z jedné pražské jazykové školy, kde jsem dříve pracovala. V době konání rozhovorů jsem však měla již několik měsíců s danou jazykovou školou ukončený pracovní poměr a nebyla jsem s ní v kontaktu, kromě požádání o možnost oslovení jejich zaměstnanců a vysvětlení za jakým účelem bych je kontaktovala. Zkušenost s prostředím jazykové školy mě především inspirovala k výběru tématu. Navzdory mé předchozí znalosti tohoto prostředí, jsem se ale snažila vědomě neovlivňovat lektory v některých otázkách. Jak už bylo výše několikrát zmíněno, dbala jsem také na včasné a co nejsrozumitelnější vysvětlení okruhu práce a snažila jsem se vyhnout konkrétnímu jmenování jazykových škol, aby se tím sami informátoři necítili limitováni a zároveň abych v celé práci zachovala anonymitu. Ve většině případů se však na toto téma rozhovořili sami. Cíleně jsem název jazykové školy, ve které jsou zaměstnaní, nezjišťovala. Tuto volbu jsem ponechala zcela na informátorech, avšak v práci tyto názvy zveřejněny nebudou.

4. ANALÝZA ROZHOVORŮ

4.1 Sociodemografické údaje informátorů

Tato skupina informátorů se skládá ze dvou žen a pěti mužů. Všichni informátoři v České republice pracují jako jazykoví lektoři. Všichni jsou rodilí mluvčí a pocházejí z anglofonních zemí a to konkrétně ze Spojených států amerických, Kanady a Velké Británie. V České republice pobývají 1-2 roky.

Suzanne

Suzanne je 29 let a pochází ze Spojených států amerických a to z menšího města poblíž Atlanty, ve státě Georgie. Vyrostla na předměstí a po ukončení vysoké školy, kde vystudovala bakalářský program lingvistiky, pracovala čtyři roky jako pekařka. Do České republiky přijela před dvěma lety společně se svojí kamarádkou, a poté se tu rozhodla zůstat. Nikdy před tím necestovala ani nežila v cizí zemi. Mezi její záliby patří turistika a lingvistika a velmi ji baví český jazyk. Ze všech informátorů pobývá Suzanne v České republice nejdéle.

Samantha

Samantha pochází také ze Spojených států amerických, konkrétně z Virginie, kde doposud žije celá její rodina, kromě její mladší sestry, která se přestěhovala do New Yorku. Samantě je 27 let. V minulosti strávila jeden rok v Jižní Koreji, kde učila angličtinu na volné noze a dále strávila tři měsíce u své kamarádky v Kanadě, kde pracovala, aby si vydělala dostatek peněz na cestu do České republiky. Do Evropy však přijela sama. Samantha ráda hraje volejbal a to především se svými českými sousedy, dále se věnuje například americkému fotbalu, spolu s dalšími lektory, a příležitostně se v České republice věnuje dobrovolnictví, kdy pomáhá s organizováním volnočasových víkendových aktivit. Na vysoké škole vystudovala obor Finance a poté pracovala především v zákaznických službách, ale taková práce ji nijak nenaplňovala a potřebovala ve svém životě změnu.

Jim

Jim je šestadvacetiletý Američan, původem z Georgie. Do České republiky přijel se svou přítelkyní, která krátce před jejich odjezdem z USA zjistila, že je těhotná. Přesto se však rozhodli do České republiky odjet a nyní zde pobývají rok i se svou čerstvě narozenou

dcerou. Jim žil v minulosti pouze v Georgii. Kromě České republiky uvažoval ještě o cestě do Thajska, a to především proto, že se rád věnuje bojovým uměním, zejména Ju-jitsu a Muay Thai. Nakonec se však i se svou přítelkyní rozhodli přestěhovat do České republiky. Ve Spojených státech pracoval Jim jako skladník, ale kvůli problémům se zády se začal poohlížet po jiné než manuální práci, ale především hledal příležitost pracovat v zahraničí.

Jack

Jack pochází z Kanady, avšak jeho maminka je z Velké Británie, proto pro něj bylo jednodušší dostat se do Evropy. Je mu 28 let a v minulosti žil rok a půl v Curychu, rok v Berlíně a nějaký čas i v Thajsku, kde úspěšně absolvoval kurz CELTA a získal certifikát. Jako jediný z informátorů tak má jiný certifikát než TEFL a předchází znalosti ohledně výuky z jazykové školy. Spolu se Samanthou se Jack věnoval učení angličtiny i před svým příjezdem, avšak jako jediný složil certifikát ještě před svým příjezdem a v jiné zemi než v České republice. Učení se věnuje ze všech nejdéle a má tudíž nejvíce zkušeností. V Kanadě už nějaký čas nebyl, avšak v létě se tam vrací na svatbu své sestry. Vystudoval filozofii a poté se hlásil na žurnalistiku, studia však po nějakém čase zanechal. Dle svých slov prošel nejrůznějšími pracemi, ale žádnou z nich nepovažuje za skutečnou práci či opravdovou kariéru. V České republice žije přibližně rok a půl.

Jason

Jason přišel do České republiky z Velké Británie, konkrétně pochází z Manchesteru. Studoval filozofii na univerzitě v Leedsu. Momentálně má ukončené studium, avšak pravděpodobně by si chtěl dodělat ještě i magisterský program. Kromě České republiky žil ještě dlouhodoběji v Nizozemí v Utrechtu, kde strávil během svých studií půl roku v rámci Erasmus programu. Dříve pracoval jako barman a po dostudování se začal zajímat o TEFL program, aby si díky učení vydělal peníze na svá další studia. V České republice žije rok a je nejmladším ze všech informátorů, je mu 24 let.

Jacob

Jacobi je 26 let a pochází ze Spojených států a to konkrétně z New Jersey. Jako jediný z informátorů už v České republice dříve byl a to na prázdninách a zalíbilo se mu zde natolik, že se proto po roce do Česka vrátil, s dlouhodobějším úmyslem zde zůstat. Nyní zde

pobývá rok a půl. Po Jackovi asi jako druhý v pořadí nejvíce cestoval, hlavně po Evropě. Navštívil Německo, Lucembursko, Irsko a má zkušenosti jako au-pair ve Francii. Kromě České republiky však trvale nežil nikde jinde. Po ukončení školy v New Jersey pracoval deset let v restauraci a poslední tři roky měl na starosti její management. Mluví mimo jiné španělsky, domluví se německy a na základní úrovni francouzsky. Jako jediný z informátorů tak mluví i jiným než svým vlastním rodným jazykem.

James

James pochází z Kalifornie ze San Franciska a je mu 26 let. Vzdělávání se věnoval i v Kalifornii, ale ne ve smyslu výuky jazyků. Vystudoval totiž na vysoké škole sociologii a obor vzdělávání. Pracoval s dětmi na letních táborech a v rámci sportovních a volnočasových aktivit. Po svém příjezdu do České republiky prováděl turisty a pracoval v cestovní kanceláři. S učením jazyků tak neměl předchozí zkušenosti, avšak jako jediný již není zaměstnaný v jazykové škole, ale působí v České republice zcela soukromě. Ačkoliv jeho rodiče pracovali u námořnictva a v dětství cestoval a žil na více místech, vždy se pohyboval pouze po území Spojených států a nikdy nežil dlouhodobě v jiné cizí zemi. Podobně jako Jim jede James v srpnu navštívit do Kalifornie svou sestru, která se vdává. James rád sportuje a společně se Samanthou hraje ve stejném týmu americký fotbal. V České republice je necelé dva roky.

4.2 Motivy k odjezdu

Jak již bylo zmíněno v teoretické části, motivy či motivace k určitému chování se mohou lišit dle aktuální situace, ve které se jedinec nachází, přičemž důvodem takového chování je změna původní neuspokojivé situace a snaha dosáhnout určitého cíle a optimální situace. Všichni informátoři zmínili jako důvod svého odjezdu právě neuspokojivou životní situaci, ve které se nacházeli, touhu po změně, nové práci a seberealizaci, spolu s možností cestovat. Vliv na jejich rozhodnutí tak měly nejen vnitřní pohnutky, jako výše zmíněná seberealizace či změna životního stylu, ale i vnější motivující podněty jako nové pracovní příležitosti a zkušenosti.

Suzanne po ukončení školy už nechtěla nadále pokračovat ve studiu a chtěla si najít zaměstnání. Po čtyři roky pracovala jako pekařka, ale dle svých slov to brala jen jako práci a nikoli jako něco, čemu by se chtěla věnovat i nadále. Myšlenka výuky cizích jazyků

v zahraničí se jí zalíbila natolik, že se spolu se svou kamarádkou rozhodly opustit Spojené státy a vydat se do Evropy. „Chtěla jsem cestovat a žít v zahraničí, zejména v Evropě, a našla jsem kamarádku, která chtěla to samé. Tak jsme se začaly poohlížet po TEFL programech po celém světě a našly jsme organizaci ITTO⁶, která o nich shromažďovala informace. A tak jsme si jeden program koupily, ten nejlevnější v Evropě a ten nejlevnější byl v Praze.“

První impulz pro odjezd ze Spojených států, byly pro Jima především nové zkušenosti. Jak sám poznamenal: „Mým prvním motivem, bylo odjet a vidět nové věci. Chtěl jsem prozkoumat svět.“ Z rozhovoru dále vyplynulo, že již nebyl spokojený se svým dosavadním životem v USA, především se svojí prací jako skladník, kde začal mít problémy se zády a rozhodl se najít si místo manuální práce nějakou více intelektuální. Dle svých slov si byl navíc jistý, že jeho kvalita života zde bude o mnoho lepší než v USA, především díky nové práci. Stejně jako Suzanne necestoval sám, nýbrž se svou přítelkyní. Krátce před jejich odjezdem do České republiky, poté co měli již zakoupený TEFL program, však jeho přítelkyně otěhotněla. „Přemýšleli jsme o tom, že bychom zůstali v USA, máme zde rodinu, ale rozhodli jsme se, že stejně pojedeme, protože pokud bychom neodjeli teď, pak už pravděpodobně nikdy.“ Dále podotkl, že se nakonec rozhodli odjet právě kvůli své dceři. „Jakou zprávu bychom tím zanechali pro naši dceru? Jen proto, že jsme zjistili, že se má narodit, začali jsme se vzdávat?“

Jack před svým příjezdem do České republiky hodně cestoval a rok a půl žil ve Švýcarsku. Kanadu opustil přibližně před čtyřmi lety, kde nedokončil vysokou školu, obor žurnalistiky a raději odjel poznávat svět. Díky britskému občanství jeho matky, pro něj bylo poměrně snadné dostat se do Evropy. Ve Švýcarsku se věnoval výuce jazyků a především zde žil se svou přítelkyní. Poté co se však jejich vztah rozpadl, si uvědomil, že přišel čas ze Švýcarska odjet. „Žil jsem ve Švýcarsku se svojí přítelkyní, ale rozešli jsme, což byl důvod, proč jsem odjel. Prostě jsem potřeboval být někde jinde. Miloval jsem svojí práci a dostal jsem nabídku pracovat tady a přijal jsem ji.“ Navíc měl ve Švýcarsku české přátele, kteří byli ochotní mu ze začátku v Praze pomoci.

Jason je nejmladším účastníkem výzkumu. Svůj pobyt v České republice chápe jako dočasný, a jako prostředek k tomu, aby si vydělal nějaké peníze na studentskou půjčku, aby

---

⁶ ITTO – International Teacher Training Organisation

mohl dále pokračovat ve svých studiích. Jeho další motivy, které se ve větší či menší míře objevují u všech informátorů, byly cestovat a pracovat v cizí zemi. *„Chci mít magisterské vzdělání a najít si práci. Snažil jsem se o to a přemýšlel jsem o TEFL kurzech ještě před tím, než jsem absolvoval, ale pak jsem si nemohl najít práci a nevěděl jsem, co mám dělat. Britská vláda nabízí půjčky pro magisterské studium, a tak jsem přišel do Prahy učit. Nijak víc jsem to neplánoval. Zdálo se, že to bude zajímavé město.“*

Jacob se rozhodl odjet z New Jersey především za lepší práci. Již dříve cestoval po Evropě a jako jediný Českou republiku navštívil v minulosti. V New Jersey nebyl spokojený se svým dosavadním životem. Deset let pracoval v restauraci, a přestože se v průběhu let vypracoval až k vedoucím pozicím managementu, nebyl spokojený a rozhodl se skončit. Jeho původní plán byl na chvíli si odpočinout a cestovat. Takto se dostal do Evropy, kde navštívil i Prahu. Dle svých slov konstatuje, že to pro něj byla výzva, potřeboval změnit svůj dosavadní životní styl a už tenkrát věděl, že se chce do Česka vrátit. Jak sám podotýká: *„Myslím si, že jsem se narodil na špatné straně oceánu.“*

James po svých studiích sociologie a vzdělávání, pracoval převážně s dětmi na letních táborech a sportovních akcích. Poté co však skončil jeden dlouhodobější program, se James rozhodoval, co bude dělat dál. Věděl, že potřebuje nějaké nové zkušenosti, někam se v životě posunout a chtěl odjet do města, které bude podle něj stejně mezinárodní jako třeba San Francisco. *„Chtěl jsem to zvládnout, zažít něco nového a naučit se něco nového. Mít příležitost vyrůst.“*

4.3 Motivy výběru České republiky

Kromě Jacoba nikdo z informátorů nenavštívil Českou republiku dříve, pro většinu z nich byla Česká republika první cizí zemí, kde kdy žili. Jediný Jack měl naopak z celé skupiny zkušenost s delším pobytem v zahraničí a s životem v cizích zemích. Jason sice také pobýval půl roku v cizí zemi, ale pouze v rámci studijního programu Erasmus.

Klíčovým faktorem bylo pro Suzanne především to, že nabízený TEFL program v Praze byl finančně nejvýhodnější. Praha byla jako hlavní město lákavá a levná. Suzanne plánovala spolu s kamarádkou strávit v Praze pouze přibližně měsíc, tedy zůstat zde po dobu trvání TEFL přípravného kurzu, proto i geografická poloha České republiky byla pro Suzanne

výhodná. „*Praha vypadala jako pěkné místo, kam jet. Byla levná a strávit měsíc v Praze se zdálo být skvělé. Taky se nachází ve středu Evropy, takže jsem mohla snadno cestovat, což se stalo, i když s českou měnou je to trochu složité.*“ Situace se však postupně změnila a ona se rozhodla zde zůstat, i přesto, že její kamarádka krátce na to odjela do Itálie. Suzanne sama obecně shrnula své motivy jako touhu po změně, po nové práci a důležitým faktorem pro ni bylo, že necestovala sama, ale v počátcích měla oporu ve své kamarádce.

Fakt, že je Praha populárním městem, je dobře dostupná, nachází se v centru Evropy a vůči okolním zemím je velmi dobře cenově dostupná, se objevil u každého informátora. Druhým nejčastějším a logickým důvodem vzhledem k profesi jazykového lektora, bylo především to, že angličtina není hlavním úředním jazykem a český jazyk nepatří mezi jazyky světové. Samantha zmínila, že přemýšlela o místě, které by bylo pro výuku angličtiny nejlepší a Česká republika se jí taková zdála. Podobně jako Jack, měla Samantha v České republice přátele, takže se skrze ně mohla více seznámit se zdejším prostředím. „*Hledala jsem nějaké místo. Chtěla jsem cestovat a žít v zahraničí, tak jsem přemýšlela o místě, kde by bylo nejlepší učit angličtinu. A Praha je velmi populární, velmi levná a měla jsem zde známého, expatriota. Takže jsem se rozhodla to zkusit.*“

Jim reagoval podobně jako Samantha, co se týká, vhodného místa pro výuku jazyků. „*Přišel jsem sem a zjistil, že moje angličtina a její výuka je tady zpeněžitelná. Takže jsme vybírali i podle toho.*“

Jack při svém pobytu ve Švýcarsku bydlel se dvěma Čechy, z nichž jedna Češka pocházela z Prahy. Při svém rozhodování, kam se vydá dál, mu tento důvod pomohl, protože u ní v Praze Jack zpočátku bydlel, do té doby, než si našel vlastní bydlení, přičemž mu ona sama a její kamarádi pomáhali. Navíc byl velmi spokojený s prací jako jazykový lektor a dostal nabídku na pracovní pozici v Čechách, kterou záhy přijal. Jack ještě dodal: „*Chtěl jsem zůstat v Evropě. Chtěl jsem učit na plný úvazek.*“

Motiv k výběru České republiky byl pro Jacoba především jeho předchozí zkušenost. Prahu navštívil poté, co pracoval jako au-pair ve Francii a Praha se mu natolik zalíbila, že se rozhodl vrátit a žít zde. Jak sám přiznal, se svým dosavadním životem v New Jersey nebyl spokojený a žít v České republice pro něj byla svým způsobem životní výzva. Na otázku co ho přivedlo do České republiky, odpověděl: „*Je to daleko od domova, což je dobře. Je to něco*

úplného jiného, než co jsem doposud viděl. Zkrátka se mi líbí, jak je zde vše původní. Každá jiná země, kde jsem byl, už byla přestavěná.“ Z rozhovoru dále vyplynulo, že aktuálně vnímá imigrační krizi, která v Evropě probíhá, a se kterou je spojené určité napětí. Dalším důvodem, proč si vybral Českou republiku, byl právě pocit bezpečí, který u něj zde doposud přetrvává. „Také vnímám uprchlickou krizi a cítím se zde velice bezpečně. To je také důvod, proč jsem zde.“

Toto téma zmínil i Jack, který rovněž přiznal, že se zde, v České republice, cítí daleko bezpečněji než například ve Francii. „Spoustu lidí se teď obává migrační situace. Já sám jsem tím znepokojen také. Ovlivňuje mě to nějak? Popravdě, jsem zde mnohem šťastnější, než bych byl ve Francii.“ Především to však přisuzoval postoji Čechů k tomuto tématu. „Pokud jedete do nějaké jiné cizí země, kde jsou všichni tak otevření lidem z cizích zemí, mají tyto země teď mnohem více problémů, než má Česká republika.“

Jim vnímá tuto situaci podobně. Byl si vědom, že Česká republika se oproti jiným státům tolik neangažovala v politice imigrantů a to bylo jedním z důvodů, proč si ji vybral. Cítí se zde bezpečněji i vzhledem k celkové situaci v Evropě a k narůstajícím teroristickým útokům. „Nelíbí se mi co se děje, vím, že ti lidé mají problémy, ale nechci kvůli tomu vyletět do povětří. Opravdu to nemůžu ustát. Mám svých vlastních problémů dost a nechci se ještě strachovat o to, jestli se nějaký člověk vedle mě nevyhodí do vzduchu.“ Dalším klíčovým důvodem pro něj byla poměrně stabilní politika. „Dalším důvodem bylo to, že zde není moc politických bouří. Respektuji Čechy, protože řeší věci nenásilnou cestou. Ve Spojených státech obecně to nikdy nefunguje tak jako pokojný protest. Buď se neděje vůbec nic, anebo lidé doslova zbrojí.“ Jim tak narážel především na Sametovou revoluci v roce 1989, přičemž ocenil především její poměrně nenásilný průběh. Dalším faktorem byla také nízká úroveň kriminality. Jim sám zmínil, že ve Spojených státech je běžné vlastnit zbraň, kdežto v České republice je to mnohem složitější. „Myslím si, že Češi chtějí být mírumilovní, necítí potřebu vlastnit zbraň, ve Spojených státech se lidé neustále střílí. Vůbec nerozumím tomu, co se to tam děje.“ Celkově se spolu se svojí přítelkyní snažili najít bezpečné místo i vzhledem k tomu, že zde budou vychovávat svou dceru. Na rozdíl od země jejich původu hrozí v České republice minimum živelných katastrof, jak dodává. „Nejsou zde žádná zemětřesení, žádné hurikány, slyšel jsem jen o občasných záplavách.“

Důvody pro výběr České republiky se přirozeně u informátorů lišily, přesto se však v jejich odpovědích nacházely určité pravidelnosti. Česká republika nabízí ideální podmínky pro výuku jazyků, především z hlediska atraktivnosti anglického jazyka a množstvím přípravných TEFL kurzů v Praze. Dále se informátorům zdály náklady pro život relativně levné a Praha je lákala svou atraktivností a možností cestovat do ostatních zemí Evropy. Vzhledem k aktuální evropské imigrační situaci, pro ně však byla dalším důležitým faktorem bezpečnost a imigrační politika České republiky.

4.4 Předchozí zkušenosti

Ve své práci zmiňuje Michaela Sheikh (2014), že jedním z častých důvodů fluktuace, který lektori v jejím výzkumu uváděli, byly problémy s adaptací lektorů do nového kulturního prostředí. Cílem této práce bylo mimo jiné zjistit, zdali měli informátoři nějaké předchozí znalosti týkající se České republiky a Čechů obecně a případně jaké a jak je získali. Co pro ně bylo podstatné a zdali přikládali nějakou váhu předchozí znalosti české kultury a zdali měli informátoři nějaké předsudky či stereotypy o Čechách jako o národu.

4.4.1 Vlastní předchozí výzkum informátorů o České republice

Co se týká předchozího vyhledávání informací o České republice a předchozích znalostí o této zemi, Samantha odpověděla takto: *„Nevyhledávala jsem si moc o kultuře, ale spíše o životu zde jako expatriot. Chtěla jsem si být jistá, že je tu bezpečno, a pak jak je vše dostupné a jak to všechno zvládnou. Moc mě nezajímalo, jací jsou Češi. Pro mě byla podstatná bezpečnost a ceny. Jestli tu vůbec budu schopná žít.“*

Pro Jacoba byla nejdůležitější životní změna, jak vyplynulo z celého rozhovoru a jeho odpovědí. Dopředu si skoro nic nevyhledával. Praha se mu líbila jako město a místo k životu. *„Abych byl upřímný, přišel jsem sem tak trochu naslepo. Co se týče země a kultury, nebylo to pro mě podstatné.“* Avšak jak bylo zmíněno v předchozí kapitole, vnímal aktuální situaci, týkající se imigrantů v Evropě a Česká republika mu přišla jako bezpečné místo.

Pro Jima bylo hledání informací o České republice důležité. Spolu se svojí přítelkyní dle jeho slov jako první hledali místo, kde bude výhodné učit anglický jazyk, vzápětí pro ně byla klíčová bezpečnost, a to jak z politického hlediska, tak i bezpečnost týkající se kriminality

a přírodních podmínek. Co se však týká české kultury, odpověděl Jim takto: „*O Češích jsem nevěděl nic. Jen něco málo z internetu.*“

Z rozhovorů vyplynulo, že si cíleně informátoři nehledali informace ohledně české kultury, ale primárně je zajímal životní standard, bezpečnost a pracovní uplatnění. Pokud měli nějaké znalosti o Češích, dozvěděli se je většinou skrze média, anebo skrze ostatní lektory či expatrioty, jak bude uvedeno v následující podkapitole.

4.4.2 Předsudky a stereotypy

Přestože si informátoři cíleně nehledali informace o českém národu a o české kultuře, přesto někteří z nich přiznali, že se na internetu setkali s popisem Čechů coby chladných, uzavřených lidí, ke kterým není snadné si najít cestu a kteří mohou působit až nepřátelsky. Suzanne zmínila, že při vyhledávání informací o České republice narazila na popis Čechů jako: „*Někdy jsou chladní, ale nakonec přátelští.*“

Samantha se na téma, co si myslí o Češích, vyjádřila takto: „*Ne to co říkají ostatní, že jsou Češi velmi chladní. To jsem ještě nezažila.*“

Stejně jako Samantha se i Jack setkal s podobným popisem Čechů od ostatních lektorů, či cizinců a expatriotů, avšak přiznal, že i když takové tvrzení může být pravdivé, osobně mu nevadí a sám sebe popsal, jako v tomto smyslu, podobného Čechům. „*Od ostatních cizinců jsem slyšel, že může být docela těžké poznat Čechy, že jsou docela chladní, možná je to pravda, ale upřímně, možná mi to tak prostě vyhovuje. Možná, že jsem já sám taky trochu chladný.*“

Jason a James však zmínili, že co se týká předsudků a stereotypů, nejvíce se s nimi setkali od samotných Čechů. Setkali se tedy s takovým typem stereotypů, které zaujmají jednotlivci či skupiny k sobě samým a hovoříme o nich jako o autostereotypech (Průcha, 2004).

Jason podobně jako Jack, potkal několik Čechů ještě před svým příjezdem. „*Pracoval jsem jako barman a chodilo k nám do hospody pár tamějších Čechů. Když na ně tak vzpomínám, řekl jsem jim, že jedu na nějakou chvíli do České republiky a oni mi dali pár rad. Varovali mě, abych si třeba nebral taxíka. Ale moc toho neřekli. Přirozeně mluvili o pivu a taky abych se podíval i mimo Prahu.*“ Jason toho o českém národu mnoho nevěděl, takže

sám zmínil, že osobně neměl žádné předsudky. Avšak po svém příjezdu se s nimi setkal u druhých. „Až když jsem přijel sem, tak jsem slyšel, že lidé v Česku mohou být trochu nezdvořilí. Ale to jsem zaslechl až tady, když o tom mluvili ostatní lidé. Lektoři, expatrioti a dokonce i sami Češi, kteří nás během kurzu učili. Řekli to samé a to byli Češi!“ dodal.

James shrnul a popsal předsudky Čechů o sobě samých. „Celkově se mi líbí česká kultura, myslím si však, že nejvíce, co se týká předsudků, stereotypů nebo špatné pověsti, jí škodí samotní Češi. A to tím, že sami říkají, že nejsou přátelští nebo že: ‚Čeština je moc těžká, tu se nikdy nenaučíš!‘. Myslím si, že nejhorší je jejich vlastní kritizování. Možná je to nějaký způsob, jak odradit ostatní, aby sem nepřijeli.“

Jim podotkl, že přestože někdo tvrdí, že jsou Češi nezdvořilí, takové lidi podle něj můžeme najít všude. „Ano, slyšel jsem všechny ty věci, je toho plný internet, že: ‚Pivo je levné a děvčata dostupná‘“, ale to dle něj může platit všude a vůbec tomu nepřikládal váhu. Ohledně Čechů se snaží být co nejvíce otevřený a vnímavý. „Teď žiju tady, nejsem nějaký turista, který je tu na návštěvě, nebo na rozlučce se svobodou. Snažím se, si tady vytvořit život.“

Většinu předsudků či stereotypů tedy slyšeli informátoři od jiných lektorů či expatriotů až po svém příjezdu, případně si je přečetli na internetu anebo skrze některá média, jak zmínil Jack: „Ano, asi jsem něco četl v médiích.“ Každý z informátorů však potvrdil, že se snažili oprostít se od toho, co slyšeli a nechtěli se tím nechat ovlivnit. Spíše než s předsudky se setkali se stereotypy, které vznikají z přílišného zobecňování a z opakování a snadněji se mění, či ztrácejí na síle, jak se většinou potvrdilo i po jejich příjezdu do České republiky.

4.5 Očekávání před příjezdem

Jacobova očekávání se týkala především českého jazyka, a přestože toho o české kultuře mnoho nevěděl, svoje předchozí očekávání popsal následovně: „Lidé jsou zde neuvěřitelně nápomocní. Na to nejsem zvyklý. Vůbec. Ani co se týče zeptání se na cestu nebo ty nejzákladnější věci, to se v New Jersey vůbec neděje. Lidé tam jsou daleko více rezervovaní“, a dále dodal, že nečekal, že bude mít takový problém s češtinou. Jacob přijel do České republiky se záměrem najít si zde novou práci, ale jak sám podotkl, jeho hlavním úmyslem nebyla výuka angličtiny. „Rozhodl jsem se učit, až poté, co jsem sem přijel. Každý,

koho jsem potkal, byl anglický učitel. Tak jsem se rozhodl začít s TEFL kurzy.“ Žádná očekávání ohledně výuky či práce v jazykové škole tak předem neměl.

Samanthiny očekávání se také týkaly spíše života v České republice, než samotného učení. Přestože při svém pobytu v Jižní Koreji učila, zkušenosti s výukou v jazykové škole neměla. Svoji práci jazykového lektora si oblíbila, přesto je v jazykové škole zaměstnaná na částečný úvazek a očekávala, že si vydělá více peněz a bude tak moci více cestovat. Jak však dodala, i tak možnost cestování měla, takže je spokojená. *„Chtěla jsem prostě jen cestovat a tady se to zdálo být jako nejlepší místo, odkud bych mohla. Přála bych si cestovat víc, než jsem doted' cestovala, ale jsem strašně vděčná za tuto zkušenost. Jsem tady moc šťastná.“* Samantha je věřící a přiznala, že před svým příjezdem se trochu obávala, jaké bude mít možnosti v České republice. *„Myslím, že mojí největší obavou bylo, že nebudu schopná najít žádný vhodný kostel. Česká republika je jedna z nejméně ateistických zemí na světě.“* Po svém příjezdu však zjistila, že je v jejím okolí množství kostelů, kde se také mluví anglicky, takže se v tomto směru její očekávání a obavy nepotvrdily a byla pozitivně překvapená.

Další informátorka, Suzanne, přijela do České republiky s původním záměrem absolvovat TEFL program a pak cestovat do dalších zemí. Po absolvování programu se však rozhodla zůstat, přestože její původní motivace pro odjezd ze Spojených států bylo odjet za zábavou a dobrodružstvím. Jak však sama zmínila, její situace se změnila: *„Myslím, že se moje cíle více stočily směrem ke stabilitě. Když jsem sem přijela, chtěla jsem změnu, zažít něco vzrušujícího, nějaké dobrodružství, ale možná, že už více hledám možnost usadit se.“*

Jack přiznal, že žádná očekávání před svým příjezdem neměl, protože vždycky, podle něj, tak trochu očekáváme něco jiného. *„Myslím si, že pokud chcete žít v cizí zemi, musíte být bez předsudků, akceptovat věci do jisté míry.“*

Kromě Jacka žádný z informátorů neměl předchozí zkušenosti s výukou anglického jazyka v jazykové škole. Očekávání ohledně práce jazykového lektora a případných metod výuky, tak neměl kromě Jacka, nikdo z nich. Jejich očekávání se týkala spíše života v České republice či obecněji života v cizí zemi, protože pro většinu z nich to byly první zkušenosti s dlouhodobějším pobytem v zahraničí.

4.6 Konfrontace s českým prostředím po příjezdu

Život v cizí zemi a přechod do nového prostředí je velmi často spojen s určitou nejistotou, obavami a očekáváními. Reakce jedince, ať už negativní či pozitivní, na nové kulturní prostředí jsou obvykle spojovány s akulturačním stresem či kulturním šokem. Každý z informátorů se přirozeně vyrovnával se změnou kulturního prostředí jinak.

James: *„Když jsem přijel, nebyl jsem překvapený, ani vylekaný. Jsem velmi všímavý člověk, takže si vždycky dám čas na to poznat své okolí a zvyknout si na všechno. Protože jsem zatím moc necestoval, možná mám naivní názory, ale na Praze, nebo spíše celkově na České republice, se mi líbí zdejší atmosféra a kultura. Myslím si, že obecně Evropa je oproti Spojeným státům vyspělejší. Spojené státy jsou mladou zemí a pořád před sebou mají dlouhou cestu, aby se ustálily jako kulturní entita, ale problém je, že jsou tak velikou zemí. Praha mi zpočátku připomínala San Francisco, také jsou zde lidé z celého světa.“*

Jacob vzpomíná na své první pocity takto: *„Bylo to těžší. Trvalo mi to několik dní, pořád jsem si tak trochu myslel, že jsem na prázdninách. Ale bylo to vzrušující, být v cizí zemi, v odlišné kultuře. Ale nic špatného!“* Jediné, co pro něj bylo zarážející je tolerance alkoholu. *„Je to pro mě pořád trochu zvláštní, že můžete pít všude. V New Jersey musíte mít 21 let a nemůžete si jen tak chodit po okolí a pít. Je tu velmi snadné a levné koupit si alkohol.“*

Jazyková bariéra byla hlavním problémem, se kterým se informátoři po svém příjezdu potýkali. Jediná Suzanne se před svým příjezdem do České republiky zajímala o český jazyk a snažila se s ním předem seznámit, ale i přesto, jak bude zmíněno níže, jazykovou bariéru intenzivně vnímala.

Začátky nového života v České republice byly pro Jima hektické, přestože mu byla hned vzápětí po ukončení programu TEFL nabídnutá práce. Jako velmi stresující vnímal proces získání víz. S Českou republikou však nespojuje žádné negativní emoce. *„Jediné, co je zde složité je jazyková bariéra, to, že nejsem schopný komunikovat s lidmi, a pak přepočítání americké měny na českou korunu, takže jen ty praktické věci.“* Podobně jako ostatní vnímá problém v jazykové bariéře. Kurzy českého jazyka se Jimovi překrývaly s výukou, takže na ně neměl čas. *„Nikdy jsem nad tím nepřemýšlel, když jsem byl v anglicky mluvící zemi, prostě jsem šel do obchodu a mohl jsem mluvit o všem. Tady většinou jen ukazují na věci. Takže tu*

není problém s kulturou nebo Čechy, protože kdybych uměl česky a věděl trochu víc o tom, jak to tu chodí, všechno by zmizelo.“

První pocity po příjezdu Suzanne byly pozitivní, zpočátku byla překvapená jak klidná a tichá je Praha. První pokusy o interakci s lidmi v cizí zemi, však Suzanne překvapily. *„Snažila jsem se konverzovat s lidmi v autobuse a oni se na mě místo toho dívali divně. To mě překvapilo, že nereagujete. Asi proto, že jsem mluvila anglicky, tak se všichni tvářili zaraženě.“*

James: *„Když jsem sem přijel, tak jsem chvíli prováděl turisty, ale bylo to únavné. Jedna z dalších věcí, proč jsem sem přijel, kromě objevování, byly zkušenosti, jako například naučit se nové dovednosti, vyzkoušet různé práce a tak dále. V některých ohledech to bylo složité, kvůli jazykovému omezení, protože mluvím pouze jedním jazykem a mám americké občanství.“* Pro Jamese tak hrála jazyková bariéra podstatnou roli při shánění práce a viděl v tom problém, protože větší firmy shánějí někoho, kdo mluví více jazyky. V tomto smyslu vidí v jazykové bariéře omezení.

Jacob: *„Čeština je úplně jiná, než co jsem kdy slyšel. Moje čeština je velmi špatná, ale snažím se.“* Jacob přiznal, že nevěděl, že pro něj čeština bude tak složitá. Cítí potřebu se česky naučit lépe. *„Je pro mě důležité poznat českou kulturu a naučit se jazyk. Cítím se provinile za to, že moc neumím česky. Cítím se nezдовоřile. Takže zpočátku jsem si připadal provinile, že si tu jen tak chodím a mluvím jen anglicky a velmi špatně česky. Myslím si, že je důležité využít příležitosti naučit se jazyk a něco o kultuře. I přesto, že se většinou snažím mluvit česky a lidé mi odpovídají anglicky.“*

Suzanne: *„Většina mých českých přátel, které jsem potkala, smýšlejí mezinárodně. Cestují do zahraničí, ví jaké to je být expatriotem, žili v zahraničí. Došlo mi, že už mají všichni své skupiny přátel, ale potkala jsem jednu slečnu a ta mě představila svým přátelům a teď s nimi chodím na turistiku a kempovat a tak různě. Je to příjemné.“* Pro Suzanne byla tato zkušenost klíčová a sama ji popsala jako „českou zkušenost“, co se týká jazyka i kultury. Přestože dodala, že si z ní někdy dělají ostatní Češi legraci, protože má třeba jiné návyky, nevadí jí to. *„Jsem ráda, že mám tuhle zkušenost, jinak bych s Čechy netrávila moc času.“* Pro Suzanne bylo také velice důležité umět česky a, jak již bylo zmíněno výše, snažila se česky naučit. Vzhledem k tomu, že vystudovala lingvistiku, jazyky jsou její vášeň a chtěla toho

využít. Její úroveň češtiny se podle ní pohybuje, dle jazykového rámce, mezi A2 a B1 stupněm. Sama přiznala, že ji to velmi pomohlo nejen v interakci s ostatními Čechy, ale i jí samotné: „*Pomohlo mi to zlomit tu bariéru. Když jsem začala jezdit s tou českou turistickou skupinou, nudila jsem se, jen jsem tam tak seděla. Pořád se tak trochu cítím, ale je to lepší. Lidé se mnou mluví.*“

Samantha a Jack vzpomínají na své první dojmy pozitivně a oba zmínili, že na sobě nepozorovali, že by zažili kulturní šok.

Samantha: „*Bylo to poprvé, co jsem byla v Evropě, takže jsem jen obdivovala všechno okolo sebe. Architekturu, historii. Líbilo se mi tu. Moje první pocity byly velmi pozitivní. Nezažila jsem kulturní šok. Víím, že zákaznické služby tady nejsou nejlepší, ale našla jsem si způsob, jak to nevzdávat.*“ Samantha dále přiznala, že kromě procesu získání víz, si nemohla na nic stěžovat a všechno bylo v pořádku. Osobně nemá žádnou špatnou zkušenost, avšak přiznala, že od ostatních expatriotů slyšela různé historky o nevhodném chování lidí v tramvaji, kteří se při zjištění, že jsou její přátelé Američané a neumějí česky, začali chovat hrubě.

Podobnou zkušenost měl i Jack: „*Neřekl bych, že by mě tu něco překvapilo. Nepřijel jsem s mnoha očekáváními. Jestli tady jsou nějaké kulturní rozdíly, tak se na ně pořád snažím přijít. Nic šokujícího. Nevím, možná je to tím, že jsem žil i na jiných místech.*“ Přesto však Jack zažil nepříjemnou zkušenost, kterou výše zmínila i Samantha. „*Byl zde jeden incident, kdy jsem byl v tramvaji, zrovna na cestě na svoji lekci. Byla zde jedna starší dáma, s chodítkem, která nastupovala a spoustu lidí za ní a já jsem tam prostě jen tak stál. Když najednou na mě začal nějaký muž, tak okolo padesáti let, křičet. Já jsem mu nerozuměl, pravděpodobně mi říkal, že jsem měl té dámě pomoc. Byl rozzlobený a já jsem tu byl teprve několik týdnů, takže jsem mu řekl, že mu nerozumím. A on nepřestával, tak už jsem se začal taky rozčilovat, až nakonec přišla nějaká žena, která celou situaci uklidnila.*“ Jackovi se podařilo si celý incident nahrát a později požádal své české přátele, aby mu jej přeložili. Pán si stěžoval na to, že Jack starší dámě nepomohl. „*Mohl jí pomoci taky a neudělal to*“, dodal. A dotyčná žena, která přišla situaci uklidnit, mluvila o Jackovi jako o turistovi, který nemluví česky a měl by být rád, že je zde. Jack však podotkl: „*Ano, myslím si, že takové lidi tu máte, ale sem tam, abych byl upřímný, zase mi to tolik nevadí. Svým způsobem se mi trochu líbí, co říkali. Myslím si, že jsou*

Češi upřímní.“ Jack se podobně jako i další informátoři obával imigrantské uprchlické krize a jak sám popsal, cítí se zde bezpečněji než v zemích, které jsou více otevřené světu. *„Ten současný xenofobní podtext, například s lidmi v tramvaji, který jsem viděl jako negativní, když na mě začal křičet ten muž, že nerozumím, a že jsem nepomohl starší dámě, v trochu zvrácené formě ovlivňuje českou kulturu a Čechy.“* Jack tím především myslel to, že země, které jsou více otevřenější světu, mají nyní více problémů než Česká republika, a proto se zde cítí bezpečněji. *„Je to zároveň dobře i špatně, ale vážně mi to nijak nevadí.“*

Jacob vnímal kulturní odlišnosti vůči české kultuře, také ze své vlastní strany a byl si jich vědom. *„Některé věci, které jsem zvyklý říkat, jsou odlišné. Nemyslím tím úplně jazykovou bariéru, ale i kulturní význam. Ve smyslu, že některé fráze nedávají smysl, když je přeložíte. Jsem zvyklý říkat nějaké věci, ale lidé je tady nechápou.“*

Jason popsal novou zkušenost, kterou mu přinesla výuka angličtiny v Praze a to především možnost setkat se s lidmi, kteří žili v komunistickém režimu. *„Mám tři studenty, kteří žili během komunismu, v rámci Sovětského svazu. Je to vážně zajímavé je poslouchat, je to zážitek. Myslím tím, když si vezmete nějakou národní zkušenost ve Velké Británii, je to něco jiného, jiná kulturní zkušenost. Otevřelo mi to oči, když jsem mluvil s lidmi, kteří to zažili.“*

4.7 Český národ

Z předchozích kapitol vyšlo najevo, že pokud si informátoři hledali nějaké informace o českém národu, velmi často se setkali s negativními zprávami, předsudky či stereotypními popisy českého národa, ať už na internetu nebo je slyšeli od ostatních lektorů po svém příjezdu do České republiky, případně dokonce slyšeli takto mluvit Čechy o sobě samých. Češi jsou tak často popisováni jako *„chladní, nepřátelští lidé, občas nezdvořilí“*, a se kterými je *„těžké se sblížit“*. Velmi často informátoři zmiňovali, že byli po svém příjezdu příjemně překvapeni. Tato kapitola představuje vnímání Čechů a české kultury skrze perspektivu informátorů na základě jejich každodenních zkušeností, pozorování či skrze práci jazykového lektora.

Jim vnímá Čechy jako podobné Američanům. *„Lidé zde jsou jiní, než na jaké jsem byl zvyklý, ale nejsou zase tak odlišní, že by to způsobilo nějaké vážnější problémy nebo*

nedorozumění.“ Podle něj nezáleží na tom, v jaké zemi se nacházíme. „Takové ty kulturní záležitosti, které jsou považované buď za neslušné, nebo naopak slušné, jsou víceméně univerzální.“ Jak již bylo zmíněno výše, vnímá Čechy, jako klidnější národ, který se snaží vyhnout konfliktům, což velmi oceňuje. Dále byl překvapený, jak nápomocní podle něj Češi jsou. „Mým největším překvapením bylo, jak ke mně byli všichni milí, co jsem tak vyzoroval. Když jsem si hledal nějaké informace našel jsem, že spoustu lidí mluví dokola o tom, že: ‚Češi nejsou přátelští, Češi nejsou přátelští‘. Ale abych byl upřímný, první dva týdny, co jsem byl zde, bych nebyl schopný dostat se na žádnou hodinu, kdyby mi někdo nepomohl a neporadil s cestou. Potkal jsem lidi, kteří neuměli mluvit anglicky, což samozřejmě není jejich chyba, protože já jsem v České republice, to já bych se měl naučit česky, a přesto mi chtěli pomoci.“

Jacob měl podobnou zkušenost: *„Slyšel jsem, že jsou Češi chladní a nezdvořilí, ale každý koho jsem zatím potkal, byl neuvěřitelně přátelský, což pro mě pořád není tak trochu normální. Myslím tím, přijmout od někoho laskavost, aniž by za to ten někdo něco nechtěl. Je to něco úplně jiného, než na co jsem byl zvyklý. Snažím se na tom pracovat.“* Obecně tedy popsal Čechy ze své zkušenosti jako velmi nápomocné a srdečné. V jediném směru je popsal jako rezervované: *„Učím české studenty, kteří jsou trochu rezervovaní, když mají mluvit. Ale rozumím jim, já jsem daleko více vyděšený sám ze sebe, když mám mluvit svojí příšernou češtinou.“*

Samantha na otázku, jak vnímá Čechy, odpověděla: *„Ne tak jak o nich mluví ostatní, že jsou velmi chladní. To jsem nezažila. Mám spoustu českých přátel, kteří jsou velmi podobní Američanům, chovají se přátelsky, mluví skvěle anglicky, takže mezi sebou nemáme jazykovou bariéru. Nevidím tolik kulturních rozdílů.“* Ale ani případnou jazykovou bariéru Samantha nevnímá špatně. Hraje ráda volejbal a v místě, kde bydlí, si chodí každý týden spolu se svými sousedy zahrát. Většina z nich jsou Češi starší čtyřiceti let a neumí mluvit anglicky, přesto s nimi má Samantha pozitivní zkušenost. *„Po každé hře si jdeme sednout na pivo. Oni nerozumí tomu, co říkám a já zase nerozumím česky, ale jsou zábavní, pořád se smějeme. Přijdou mi otevření a cítím se mezi nimi vítaná. Možná je to tím, že spolu hrajeme, ale pokaždé je to takhle. Myslím si, že jsou Češi zábavní. Mám ráda jednoduchý humor, čímž nechci říct, že by takoví byli Češi. Jsou více sarkastičtí. Ale já nejsem takový ten vždycky se*

usmívající a šťastný Američan a nemyslím si, že by takoví byli i Češi. Cítím, že se na ně mohu více spolehnout.“

Suzanne vidí mezi Čechy a Američany rozdíl a také je popsala jako trochu více rezervované, ale na druhou stranu ji těší, že viděla, jak si zde lidé pomáhají. *„Mám ohledně lidí v Česku stále smíšené pocity. Jsou jiní než Američané. Ti jsou otevření, nápomocní a usměvaví. Češi jsou více rezervovaní, ale přesto přátelští a vidím spoustu projevů laskavosti, které mě dělají šťastnou. Lidé tady pomáhají ženám s kočárky, nebo si dávají přednost ve dveřích.“*

Jason byl ohledně vlastního popisu Čechů zdrženlivý a snažil se vyhnout obecné generalizaci a potvrzení etnických stereotypů. *„Myslím, že říct něco o lidech obecně je těžké. Nikdy nevíte, jak moc to odpovídá skutečnosti. Například bychom mohli říct, že Angličané jsou zdvořilí, ale jak to můžete tvrdit tak jistě? Takže skutečně nevím, co bych měl říct. Je to těžké taky proto, že pokud lidé nemluví úplně plynule, může se stát, že si vyberou špatné slovíčko a jsou nejistí a může to mít úplně jiný význam. Takže je otázka nakolik hraje roli nějaké kulturní pozadí nebo jen špatně zvolené slovíčko či fráze.“*

James: *„Vypozoroval jsem, že je mezi lidmi, a myslím, že se to týká spíše starší generace, taková zeď. Být anebo nebýt cizincem. V české kultuře si takové zdi všimnete. Musíte vynaložit spoustu úsilí, abyste ji zbořili. Musíte na tom vzájemně spolupracovat. S generací, která je blíže našemu věku, je to mnohem snazší. Jakmile však tu zeď zboříte, jsou Češi velmi srdeční a otevření. Smějí se jako každý jiný, jen to nevidíte tak často, kvůli tomu bloku, který mají.“* James takový blok přisuzuje především české historii a období komunismu: *„Myslím, že je to docela jasné, kvůli životu a společnosti v komunistické zemi, kde vyrostli.“*

Skrze kurzy, ve kterých informátoři učí, měli kromě běžných každodenních interakcí, informátoři možnost poznat české studenty. Mnoho z nich tak navázalo svá první přátelství právě během svých hodin a mnozí přiznali, že jim ze začátku jejich čeští studenti velmi pomohli.

Jack: „Mám tu rád většinu lidí a mnoho z nich jsou mí studenti. Jsou ke mně skutečně moc milí. Dávají mi různé věci. Jeden z nich mě dokonce vzal k doktorovi. Jsou vážně úžasní, všichni mí studenti.“

Jim: „Jedna slečna, Katka, se prostě rozhodla, že budeme přátelé. Šli jsme s ní a jejím manželem na dvojité rande. To nám moc pomohlo. Šla s námi dokonce i do nemocnice a pomohla nám se vším papírováním. Dokonce nám řekla, že nám pomůže, protože ví, co dělá, nemá žádnou jazykovou bariéru. Přišla a pomohla nám a prostě se rozhodla, že budeme přátelé, na nic se nás neptala. Myslím, že je to skvělé. Jsem vážně vděčný. Hodně nás pozvedli.“ Jim dále zmínil, že jim poskytli podporu, a to především Jimově těhotné přítelkyni, protože jak sám Jim podotkl, jeho přítelkyně neznala nikoho, kromě ostatních budoucích maminek, s kým by si povídala i o něčem jiném než o těhotenství a jejich začátky v České republice byly hektické, takže se jim oběma ulevilo.

Každý z informátorů potvrdil, že má české přátele a velice často jim zpočátku jejich pobytu pomohli, jak s praktickými záležitostmi, tak je velmi často i seznámili se svými přáteli a pomohli jim se lépe adaptovat do společnosti.

4.8 Proces akulturace

Akulturace je často popisovaná jako proces, při kterém jsou dvě kultury vystaveny dlouhodobému kontaktu (Průcha, 2004, str. 49), a kdy tak může dojít ke kulturní změně a přijímání nových kulturních návyků. V této části rozhovorů bylo cílem zjistit, jestli se lektoři vůbec chtěli vědomě akulturovat a případně jakým způsobem k procesu akulturace došlo.

Suzanne se díky svým českým přátelům dostala do skupiny přátel, kteří se aktivně věnují turistice. Nikdy před tím, se v USA turistice nevěnovala a po příjezdu do České republiky byla překvapená, kolik lidí, včetně jejích studentů se aktivně věnuje sportu. Pro Suzanne to znamenalo lepší sociokulturní adaptaci v novém prostředí. „Je to takový český koníček, nikdy před tím jsem v USA na túry nechodila. Nachodila jsem toho tady za první půl rok více, než za celý svůj život. Je to skvělé, prochodím si tak Českou republiku. Mí čeští přátelé mě motivují k tomu být pořád venku.“ Zpočátku svého pobytu si Suzanne všímala různých kulturních odlišností a sama popsala, že na sobě zpozorovala, že se sama v mnoha směrech změnila. „To, co dělám tady, je dost jiné, než co jsem dělala doma. Myslím, že jsem

se „počeštila“ v mnoha ohledech. Myslím si, že jde především o malé změny, ale možná že by někteří Američané řekli něco jiného, lidé, kteří mě znali, by řekli, že jsem se změnila hodně. Například, když se teď na mě někdo v metru usměje, říkám si, co se děje. Nyní mi to přijde zvláštní.“ Suzanne tak sama na sobě zpozorovala změny a to na obou úrovních, jak kulturní, tak i individuálně-psychologické.

Jacob je ze všech informátorů nejvíce nakloněný přijímání hodnot a tradic nové kultury. *„Chci se akulturovat. Plánuji tu zůstat déle, nevím kdy, ani jestli se vrátím zpátky. Líbí se mi česká kultura. Umět jazyk je pro mě důležité stejně tak, jako poznat zdejší tradice, nejsou zase tak odlišné. Například půjdeme slavit čarodějnice, jak tomu říkáte. Ten svátek se mi líbí. Také poslouchám Kabáty a jezdím se dívat na fotbal. Je to úplně jiné, než jsem si představoval, intenzivnější. Je to skvělé!“*

James na téma akulturace přiznal, že se zatím nesnažil tolik, jak by měl, avšak je jí nakloněný. *„Cítím, že musím, ale občas jsem trochu lhostejný a líný. Něco už jsem podnikl. Například jsem se učil česky, ale měl bych znát více.“*

Jason se jednou za 14 dní účastní kroužku filozofického čtení, kdy spolu s dalšími Čechy předčítají knížky a diskutují o nich. Velkou výhodou je pro něj to, že tam všichni mluví anglicky a i knihy jsou v angličtině. *„Je pro mě důležité poznat, jak zde lidé žijí. Přemýšlel jsem o tom, než jsem se přidal k této skupině. Chtěl jsem dělat něco mimo tu „expatskou bublinu“ a prostě být s normálními Čechy.“* Vzhledem k tomu, že Jim jako jediný ví, že se bude určitě vracet zpět do Velké Británie, kvůli svým studiím, necítí další potřebu se akulturovat.

Všichni lektoři absolvovali TEFL přípravné kurzy a mnoho v nich navázalo přátelství s dalšími lektory. Jason i James takovou skupinu nazvali jako „TEFL bublinu“. James vysvětluje tento název takto: *„Většina lidí, které znám, pochází z TEFL kurzů, kterými jsme prošli, takže se jedná o přátele přátel. Lidé to popisují jako „TEFL bublinu“, protože se pořád schází jen spolu.“* Pro Jamese je to příležitost jak poznat lidi z různých zemí, ale přesto rád tráví čas se svými českými přáteli.

James i Samantha necítí potřebu se v novém prostředí akulturovat.

Samantha: *„Moc nepřemýšlím nad tím, jestli se chci akulturovat. Myslím, že můžu v této kultuře přežít, taková jaká jsem. Možná je to tím, že nejsem typická Američanka, ale*

kromě výuky jazyků, ani nevím, jak jinak bych mohla. Až budu mít více peněz, určitě začnu chodit na lekce češtiny.“

Jack se na téma akulturace vyjádřil, že to podle něj záleží na více faktorech: *„Myslím si, že většina lektorů tady zůstává jen na pár měsíců než třeba na celý rok, přijdou a zase odejdou. Důvodem je zřejmě nízký plat, oproti jiným zemím. Pokud jste zde pouze několik měsíců, je to nutné? Upřímně si myslím, že ne. Mnoho z nich sem jede za zábavou, stojí vám pak za to, učit se cizí jazyk, když tu jste jen chvíli? Ovšem pokud zde někdo chce žít, nebo si třeba vezme někoho místního, pak si myslím, že by se samozřejmě akulturovat měl.“* Vzhledem k tomu, že si Jack není jistý, jestli v České republice zůstane delší čas, sám necítil potřebu se akulturovat, avšak přiznal, že pokud by se rozhodl zůstat, jeho pohled by se změnil.

Suzanne, Jacob i James se snažili vědomě akulturovat především na úrovni sociokulturní a Suzanne přiznala, že si na sobě všimla i individuálně-psychických změn, především ve svém projevu. Samantha se sice do české společnosti integrovala, ale necítí potřebu se zcela kulturně adaptovat. Jack a Jason si nejsou jistí délkou svého zdejšího pobytu, proto akulturaci zatím nepřikládají takovou důležitost, avšak oba zmínili, že pokud by zde zůstali dlouhodobě, v takovém případě by byli akulturaci nakloněni. Z výše uvedených rozhovorů tedy vyplynulo, že akulturace nezáleží pouze na délce pobytu, ale především na individuálních vlastnostech jedince a jeho ochotě ke kontaktu s novou kulturou. Pro lektory, by tak mohla být překážkou akulturace výše zmíněná „TEFL“ či „expatriotská“ bublina, v jejímž rámci se stýkají s ostatními lektory či expatrioty, a ačkoliv jim nepochybně usnadňuje jejich začátky v novém prostředí, z hlediska akulturace celý proces může pozdržet. Opět však záleží na ochotě každého jedince, zdali je vůbec akulturaci nakloněn.

4.9 Budoucí perspektiva v České republice

Kromě motivů a očekávání týkajících se příjezdu do České republiky byla dalším tématem v rámci rozhovorů s informátory motivace k setrvání v České republice a případně i v profesi jazykového lektora.

Jim: *„Můj životní styl je teď trochu hektický a velmi stresující, ale jakmile se všechno urovná, věci se zlepší. Moje kvalita života bude lepší tady než by kdy mohla být v USA. Jakmile*

budu někde pracovat na plný úvazek a stejně tak moje přítelkyně, naše úroveň života bude mnohem lepší než tam. Jsem tu spokojený, sice si teď procházím náročným obdobím, ale jsem rád, že jsme přišli sem. Jsem rád, že jsme nezůstali v Atlantě. Chci tu zůstat.“ Pro Jima je hlavní motivací proč zůstat v České republice také budoucnost jeho dcery a chce jí zajistit stabilní zázemí. *„Myslím, že je lepší se usadit a ušetřit nějaké peníze. Můžu si sehnat práci, je více způsobů jak angličtinu využít. Učit například ve školce, mít pracovní smlouvu, stálou pracovní dobu a příjem. To by hodně pomohlo.“*

Podobně jako Jim by zde chtěl zůstat i Jacob. *„Upřímně bych tu rád zůstal, dlouhodobě. Nic mě doma nečeká. Proto je pro mě důležité více poznat českou kulturu.“*

Jason ví, že se chce kvůli své motivaci dokončit magisterské vzdělání, vrátit zpět do Velké Británie, takže ohledně své budoucí perspektivy v České republice, má ze všech informátorů nejistější stanovisko.

Samantha je v České republice velmi spokojená, přesto si zde však nedokáže svůj život představit. *„Líbí se mi tu, ale nedokážu si představit, že bych zde zůstala do svých 30 let. Chtěla bych založit rodinu, ale nevím, jestli bych si zde někoho našla, natolik vážného, abych tady začala rodinný život. Takže cítím tlak, abych se vrátila, ale stále nevím. Jsem za svůj život v Evropě nesmírně vděčná, protože jsem to tolik chtěla. Ale nevím, co mám dělat. Jsem velmi nerozhodná. Možná proto, že nejsem typická Američanka.“*

Suzanne si není jistá, jestli bude chtít v České republice zůstat, protože měla problémy s vízem a stojí před rozhodnutím, co bude dělat dál. *„Jednou se zřejmě budu muset vrátit. Ale pokud bych měla odjet, tak asi proto, že se mi zde nepodařilo se úplně etablovat. Skutečně jsem se snažila, ale prostě se tak pořád necítím. Nemám tu doktora, až donedávna jsem si ani nevydělavala dostatek peněz. Ted' už si vydělávám více, takže je to lepší, ale zatím nedokážu říct, jestli to tak budu chtít nechat a víc se etablovat, anebo to prostě vzdát.“* Důležitou roli v její motivaci setrvat zde, je kromě lepší adaptace také stabilnější práce, než práce jazykového lektora. *„Dívám se po něčem stabilnějším. Možná nějaká lingvistická práce nebo nějaký druh managementu. Něco takového.“* Práci jazykového lektora by si představovala spíše jako doplňkovou k hlavnímu pracovnímu poměru.

Jackovi vyhovuje práce jazykového lektora a stejně tak se mu líbí v České republice, ale sám přiznal, že si není jistý ohledně své budoucnosti a je otevřený dalším příležitostem. Nevylučuje možnost, odcestovat do jiné země.

Kromě Jima a Jacoba, kteří by zde chtěli zůstat dlouhodobě, případně se v České republice trvale usadit, si ostatní informátoři svojí budoucností v České republice tak jistí nejsou. Pro Suzanne je důležitým faktorem stabilnější práce, kterou si hledá a lepší etablování do společnosti. Samantha přiznala, že cítí určitý sociální tlak svého okolí a chtěla by si založit rodinu, avšak obává se, že si zde nenajde životního partnera. Možnost setrvání v České republice však nevyloučila. Stejně jako Suzanne je pro ni klíčovým faktorem i stabilnější a regulérnější práce. Žádný z informátorů zatím nemá české občanství, a proto cítí i jisté omezení svého pobytu z hlediska víz. Jejich perspektiva a motivace k setrvání v České republice tak závisí spíše na pracovních příležitostech a určité životní stabilitě a zázemí, než na kulturních aspektech či případných kulturních odlišnostech.

4.10 Budoucí perspektiva v roli jazykového lektora

Nejčastějším důvodem, který informátoři uváděli pro odchod ze své země původu, byly nové pracovní zkušenosti. Pro většinu z mých informátorů byla práce jazykového lektora novým zaměstnáním, ve kterém neměli předešlé zkušenosti. Hlavním důvodem k výběru tohoto zaměstnání bylo především to, že všichni pocházeli z anglofonních zemí a výuka angličtiny se nabízela jako nejsnazší pracovní příležitost, vzhledem k jazykové bariéře, a také byla určitým prostředkem, který jim pomohl se zpočátku lépe etablovat do života v cizí zemi a později i případně do české společnosti. Tato kapitola představuje pohled lektorů na jejich práci a možné faktory s tím spojené, které by mohly ovlivnit jejich motivaci, jak k setrvaným v této pozici, tak i k setrvání v České republice.

4.10.1 Pozitiva a negativa

Suzanne v České republice pobývá nejdéle a chtěla by si najít novou práci. Na práci jazykového lektora se jí líbí určitá svoboda, kterou má, což se však odvíjí od toho, že učí nejdéle. „*Pozitivum je určitě volnost, mohu si vybrat, koho budu učit a co budu dělat, ale někdy je to až chaotické.*“ Za nevýhody považuje cestování a nestabilitu. „*Ta práce je velmi*

flexibilní, ale nestabilní, protože lidé neustále ruší hodiny nebo jedou na dva měsíce na prázdniny. Každý týden je jiný. Může být těžké odhadnout, jaký budete mít příjem.“

Jim: „Učit se mi líbí. Sice velmi často studenti ruší lekce, a když je nezruší včas, přesto za ně dostanu zapláceno. Ale když je ruší dál včas, nedostanu nic a musím z něčeho platit nájem a účty. Pak je tu rozvrh, který je podivný. Všechny moje lekce se konají před anebo potom, co lidé přijdou z práce, takže je v mém rozvrhu obrovská mezera, mezi těmito lekce, kdy nemám co dělat. Nemůžu si nic vydělat, protože jsou všichni v práci. Kdybych měl nějakou práci, třeba jako obchodník a učil bych k tomu navíc, tak by to bylo ideální, protože pak by učení nevyžadovalo veškerou mou pozornost, tak jako třeba teď.“ Příprava na výuku Jimovi dle jeho slov, zabírá dost času a vyžaduje hodně úsilí: „Rád vložím do lekcí něco ze sebe, než kdybych jen zkopíroval knížku. Snažím se vyjít vstříc potřebám svých studentů.“ Jim se učení věnuje rád, ale přesto by se raději věnoval i jiným aktivitám, především bojovému umění. „Na učení mi vadí, že mám i jako dospělý domácí úkoly. Nedovoluje mi to nechat práci v práci.“

Jason: „Největší nevýhodou učení je cestování. Strávíte tolik času na cestě. Doslova od té doby, co zavřete dveře bytu a začnete lekci, uběhne hodně času, a ještě se musíte vrátit zpátky. Tohle vám nikdo nezaplatí. Přijde mi, že učitelé tady v České republice, a možná že i jinde v Evropě, jsou vykořisťováni. Nebo spíše špatně placení. Další nevýhodou je rušení lekcí. Spoléháte se na to, protože dostanete zapláceno za lekci, ale musíte z něčeho žít a potřebujete platit nájem a účty.“ Jako problematický faktor také vidí svůj rozvrh, i když čím déle učí, tím se podmínky zlepšují: „Nemůžete říct ne, když jste zrovna nastoupili do firmy a jste tam nový. Většina lidí navíc nikdy před tím neučila. Teď je to lepší, mohu si říct o více lekcí a stejně tak je mohu odmítnout, když jsou příliš daleko.“

Samantha: „Nedokážu si představit, že bych učila pořád. Cítím, že bych se měla usadit, najít si regulérní práci, tohle je spíše zábava. Je to takový sociální tlak, který mě ovlivňuje.“ Jako negativum Samantha zmínila finanční ohodnocení a stejně jako Jim jí vadí, že pracuje i doma. Avšak spolu s Jacobem v cestování po Praze vidí naopak výhodu a určitou flexibilitu.

James jako jediný přestal pracovat pro jazykovou školu a výuce angličtiny se věnuje zcela soukromě. „Nechci pracovat pro jazykovou školu, nijak mě to netěší. Učím soukromě. Mám asi šest studentů. Nepotřebuji smlouvu, jsem velice flexibilní. Začneme lekci, a když

v tom vidím smysl pokračovat, pokračujeme. Většinou si jen napíšeme, kdy se potkáme.“ James dále popisuje důvody, proč se rozhodl učit zcela soukromě. *„Nechci už učit v jazykové škole, je to pořád to samé, musíte udělat tohle anebo tohle a jste školou tlačeni, abyste studenty naučili určitý objem učiva. Je cennější učit soukromě. Já souhlasím s výběrem studenta a on se mnou. Více spolu komunikujeme a poznáváme se, toho si cením více. Nikdo mi nekouká přes rameno a myslím si, že i studentům více vyhovuje přístup jeden na jednoho.“* Ohledně své budoucí kariéry si ještě není jistý, nevyklučuje možnost i nadále pracovat jako jazykový lektor, ale nevidí v tomto směru dlouhodobější perspektivu.

Jack se výuce angličtiny věnuje nejdéle, téměř sedm let, a chce v ní setrvat. Kromě výuky v jazykové škole, učí ve volných chvílích i soukromě a ještě si přivydělává tvorbou webových stránek. *„Myslím si, že obecně máme my, jazykoví lektori, veliké štěstí. Můžeme prostě jet a mluvit svým vlastním mateřským jazykem a je zde spousta možností, jaké kurzy učit. Například přípravné kurzy k jazykovým zkouškám, anebo hraje hry či si jen povídáte s lidmi. To je vážně štěstí.“* Ovšem k výuce v jazykové škole má výhrady, není spokojený s tím, že škola na začátku semestru přijme velké množství lektorů a celý začátek semestru je chaotický.

Někteří lektori přiznali, že si vůbec nejsou jistí, zdali učí správně a mají správné metody výuky a byli tak na pochybách, zdali je jejich výuka efektivní.

Jim: *„Nevím, jestli jsem dobrý učitel a ani si nejsem jistý, jestli to chci mít jako hlavní práci. Učení je hodně flexibilní. Rád učím. Ale nevím, jestli to stačí. Když jsme sem přišli, hodně jsme to probírali, výuku angličtiny, byl to takový odrazový můstek, něco, čím si vyděláme peníze, než si seženeme něco dalšího.“*

Suzanne podobně jako ostatní informátoři učí menší počet studentů, nikoliv veřejné kurzy. *„Mám z nich trochu strach. Myslím, že bych měla být lepší učitelka, než jsem. Moji studenti mě mají rádi, ale občas se zkrátka necítím, jako dobrá učitelka. Myslím, že bych měla být více připravená, abych mohla učit veřejné kurzy. Vážně si nejsem vůbec jistá, jestli učím dobře.“*

Samantha: *„Mám dva starší studenty. Jejich angličtina je na velmi základní úrovni, takže je musím učit hodně gramatiky, ve které nejsem vůbec dobrá.“*

Skrze jazykovou školu měli lektoři od počátku možnost setkávat se jak s ostatními lektory, tak s českými studenty a právě v prvních týdnech jejich pobytu v České republice jim tato zkušenost velmi pomohla se lépe začlenit do nového prostředí.

Jim: *„Co se týká přátel, mým největším spojencem byla v tomto ohledu moje jazyková škola.“*

Suzanne: *„Mám skupinu přátel expatriotů. Jsou mezi nimi i Češi, ale i hodně cizinců. Seznámila jsme se s nimi, poté, co jsem přijela, na lekcích českého jazyka. Stali jsme se přáteli a hodně mi pomohli.“*

Jediný Jack tedy s jistotou chce učit i nadále a nad jiným zaměstnáním neuvažuje. Ostatní informátoři potvrdili, že práce jazykového lektora je sice velmi baví, ale je pro ně spíše přechodným nebo dočasným zaměstnáním, a že by si přáli najít stabilnější pozice. Z rozhovorů však vyplynulo více nevýhod, které lektoři vnímají jako klíčové. Nestabilita práce závislá na studentech a špatné finanční ohodnocení zmiňovali lektoři nejčastěji.

5. ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala motivy a očekávaními jazykových lektorů, kteří přijíždějí do České republiky učit anglický jazyk, spolu s procesem jejich akulturace v českém prostředí a jejich vlastní perspektivou týkající se jak jejich pobytu v České republice, tak i v zaměstnání jazykového lektora.

K výběru tématu mě vedla moje předchozí zkušenost práce v jazykové škole a výrazná fluktuace zahraničních jazykových lektorů, která je problémem většiny jazykových škol. Pro tuto práci bylo klíčové zjistit, jaké motivy vedly lektory k výběru právě České republiky a jakou roli v jejich perspektivě mohou hrát s tím související očekávání, případně i specifické kulturní prostředí. Dalším podnětem pro výběr tohoto tématu bylo, že jazykoví lektori tvoří určitý typ expatriotské skupiny. Práce jazykového lektora je pro ně přirozeně tou nejsnazší cestou jak se zorientovat a konfrontovat s novým prostředím a případně se do něj i adaptovat.

Motivy, které vedly informátory k příjezdu do České republiky, byly spojeny s jejich neuspokojivou situací, ve které se nacházeli, především týkající se jejich zaměstnání. Z hlediska vnějších faktorů, které je ovlivnily, se jednalo především o nové pracovní příležitosti a zkušenosti. Česká republika pro ně byla primárně atraktivní vhodnými podmínkami pro výuku cizího jazyka, možností přípravných a levných TEFL kurzů, nízkými finančními náklady a výhodnou geografickou polohou. Informátoři dále vnímali i napjatou politickou situaci v Evropě a jako další častý motiv pro výběr České republiky tak jmenovali pocit bezpečí. Předchozí znalost kulturního kontextu se v této práci neprokázala pro lektory jako klíčová a sami jí před svým příjezdem nepřikládali význam.

Dokonce lze konstatovat, že lektori do České republiky přicházejí s minimálními očekávaními, což znemožňuje se dále zabývat hlavní výzkumnou otázkou. Lektori ve většině případů žádná významná očekávání neměli. O to významnější jsou však poznatky ze stanovených výzkumných podotázek.

Z analýzy rozhovorů dále vyplynulo, že účastníci tohoto výzkumu neměli v minulosti, až na jednoho z nich, zkušenost s výukou cizích jazyků, tudíž nespécifikovali, kromě lepšího platového ohodnocení, žádná bližší předchozí očekávání ohledně práce v jazykové škole jako takové. Při zhodnocení svého dosavadního života v České republice však s podmínkami práce

jazykového lektora byli spíše nespokojeni. Především s určitou nestabilitou, týkající se pracovního poměru a příjmů. Dalším významným poznatkem bylo, že si jazykoví lektoři často vůbec nebyli jistí, jak si v práci jazykového lektora vedou a zdali jsou jejich metody výuky správné. Jazykové školy by se tak mohly více soustředit na pravidelné semináře a evaulace výuky a případně i podpořit častější vzdělávací semináře, protože tato nejistota přirozeně snižuje jejich motivaci k výuce.

Jako klíčové faktory k setrvání v České republice lektoři hodnotili především stabilitu. Ať už se jedná o stabilitu pracovní, anebo o určité stabilní sociální zázemí či zázemí v osobním životě. Vyvrátili tak svá původní očekávání týkající se dalšího cestování do cizích zemí, které je často spojované s jejich profesí. Na jejich motivaci k setrvání v České republice se neprokázal vliv kulturního prostředí, a s tím případně spojené interkulturní neporozumění, jako určující, ale jednalo se spíše o stabilní zázemí jak v profesní oblasti, tak i v osobním životě. V tomto výzkumu se tedy neprokázalo, že by hlavním důvodem pro potencionální odchod z České republiky byly problémy s kulturním prostředím, protože ve většině případů se lektoři chtěli akulturovat a dále projevili zájem učit se český jazyk. V případech, kdy si lektoři nebyli jistí, zdali by se neměli vrátit do své země původu, zmiňovali výše zmíněnou nejistotu a nestabilitu práce, která hraje roli v jejich budoucí perspektivě.

Lektoři vnímají český národ i českou kulturu s jejími klady i zápory a sami sebe prozatím chápou jako hosty v cizí zemi, nehledě na čas zde strávený. Jak již bylo zmíněno v teoretické části, při procesu akulturace nesmíme opomenout individuální vlastnosti jedince a jeho ochotu k celému procesu. Proces akulturace může také probíhat ve dvou rovinách, kulturní a individuálně-psychické. V případě akulturace lektorů v tomto výzkumu však docházelo častěji k akulturaci na úrovni kulturní, které byli lektoři vědomě nakloněni či si ji uvědomovali. Otázkou však zůstává, nakolik by si byli vědomi akulturace individuálně-psychické.

Vzhledem k charakteru práce a náročnosti kvalitativního výzkumu je však důležité brát v potaz, že bylo možné do výzkumu zařadit jen poměrně malý vzorek respondentů a poznatky z této práce nelze vztahovat k celé komunitě jazykových lektorů. I přesto však tato práce může být zdrojem cenných poznatků o motivech jazykových lektorů

k příchodu do České republiky a setrvání v ní a dále i o širokém spektru zkušeností expatriotů s prací jazykového lektora v České republice.

6. POUŽITÁ LITERATURA

1. ADLER, J. Nancy (1986). *International dimensions of organisational behavior*. The Kent International business series. Kent Publishing Company, s. 242.
2. AINSCOUGH, Valerie, (1997). Reflection in action: Increasing teacher awareness of the learning needs of specific socio-cultural groups. *System*, 25 (4), s. 571-579.
3. ALLPORT, Gordon Willard, (2004). *O povaze předsudků*. Praha: Prostor. Obzor. ISBN 80-7260-125-3.
4. BERRY, John W., Ype H. POORTINGA, Seger M. BREUGELMANS, Athanasios CHASIOTIS a David L. SAM, (2011). *Cross-cultural psychology: research and applications*. Third edition. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 978-0-521-76212-0.
5. ČENĚK, Jiří, Josef SMOLÍK a Zdeňka VYKOUKALOVÁ, (2016). *Interkulturní psychologie: vybrané kapitoly*. Vydání 1. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5414-7.
6. DISMAN, M. (2002): *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0139-7.
7. HARTL, Pavel, (2004). *Stručný psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-7178-803-1.
8. HECKHAUSEN, Jutta, HECKHAUSEN Heinz, (2008). *Motivation and action*. New York: Cambridge University Press. ISBN 978-0-521-14913-6.
9. HENDL, J. (2005): *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál.
10. HERSKOVITS, J.M., (2012). *Akultura: proces kulturního přenosu. Cahiers du CEFRES. N°12, Zprostředkování a prostředníci v kultuře, s. 28-37*. Dostupné z: http://www.cefres.cz/pdf/c12/herskovits_1997_akultura.pdf
11. HOFSTEDE, Geert a Gert Jan HOFSTEDE, (2007). *Kultury a organizace: software lidské mysli : spolupráce mezi kulturami a její důležitost pro přežití*. Praha: Linde. ISBN 978-80-86131-70-2.
12. HOMOLA, Miloslav, (1972). *Motivace lidského jednání*. Vyd. 1. Praha: SPN – Státní pedagogické nakladatelství, s. 358.
13. HRDLIČKOVÁ, Lucie, (2008). Pohled Američanů na českou společnost. In: *Etnické komunity v kulturním kontextu*. Vyd. 1. Editor Dana Bittnerová, Mirjam Moravcová. Praha: Ermat, 267 s. ISBN 978-808-7178-010.

14. LEWIS, Richard D., (2006). *When cultures collide leading across cultures: a major new edition of the global guide*. 3rd ed. Boston: Nicholas Brealey International. ISBN 9781423774587.
15. LI, Mingh-sheng, (1999). *Perceptions of the place of expatriate English language teachers in China [Doctoral dissertation]*. La Trobe University, Melbourne, Australia. Dostupné z: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED447514.pdf>
16. MORGENSTERNOVÁ, Monika, ŠULOVÁ Lenka, (2007). *Interkulturní psychologie: rozvoj interkulturní senzitivity*. Vyd. 1. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1361-1.
17. MURPHY, Robert Francis, (1998). *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha: Sociologické nakladatelství. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-53-2.
18. NAKONEČNÝ, Milan, (1996). *Motivace lidského chování*. Vyd. 1. Praha: Academia. ISBN 80-200-0592-7.
19. NAKONEČNÝ, Milan, (2009). *Psychologie osobnosti*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1680-5.
20. PĚNIČKOVÁ Daniela, (2009). Anglicky mluvící cizinci v České republice: výuka angličtiny jako prostředek společenské integrace. In: *Etnické komunity: elity - instituce - stát*. Vyd. 1. Editor Dana Bittnerová, Mirjam Moravcová. Praha: FHS UK, 359 s. Agora (Univerzita Karlova), sv. 5. ISBN 978-80-87398-03-6.
21. PRŮCHA, Jan, (2004). *Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]*. Praha: Portál. Psychologie (Portál). ISBN 80-7178-885-6.
22. RUBINŠTEJN, Sergej Leonidovič, (1967). *Základy obecné psychologie*. Vyd. 1., Praha, s. 762.
23. ŘÍČAN, Pavel, (2009). *Psychologie*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-560-8.
24. SHEIKH, Michaela, (2014). *Intersexuální rozdíly v motivaci lektorů jazykové školy [online]*. Olomouc. Diplomová práce. Univerzita Palackého, Filozofická fakulta, Katedra psychologie. Vedoucí práce Doc. PhDr. Zdeněk Vtípil, CSc. Dostupné z: http://library.upol.cz/arl-upol/cs/detail-upol_us_cat-0171170-Intersexualni-rozdily-v-motivaci-lektoru-jazykove-skoly/?disprec=3&iset=1.
25. SOUKUP, Václav, (1994). *Dějiny sociální a kulturní antropologie*. Praha: Karolinum. Acta Universitatis Carolinae. ISBN 80-7066-882-2.

26. ŠLECHTA, Jakub, (2013). *Adaptace amerických přistěhovalců v České republice [online]*. Praha. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií. Vedoucí práce PhDr. Dana Bittnerová, CSc. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/131113/>.
27. TERRY, Zuzana, (2014). *Role baru v migraci; Adaptace a integrace anglofonní menšiny v České republice [online]*. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií. Vedoucí práce PhDr. Dana Bittnerová, CSc. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/148573>.
28. VODÁKOVÁ, Alena, VODÁKOVÁ, Olga SOUKUP, Václav, (2000). *Sociální a kulturní antropologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 175 s. Sociologické pojmosloví, sv. 3. ISBN 80-85850-29-X.

Internetové zdroje:

29. Informace o jazykových zkouškách dostupné z: <http://www.cambridgeenglish.org/teaching-english/teaching-qualifications/>
30. Webové stránky zmíněné organizace TEFLinPrague, dostupné z: <http://www.teflinprague.com/>